

87. Torstaina 13 päivänä kesäkuuta 1996

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi työttömyys-
turvalain muuttamisesta 2538

Hallituksen esitys 72/1996 vp
Lakialoite 14/1996 vp
Sosiaali- ja terveystalouden mietintö
13/1996 vp

2) Hallituksen esitys osuuspankkien yh-
teenliittymää koskevaksi lainsäädännöksi 2540

Hallituksen esitys 47/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

3) Hallituksen esitys luottolaitoksia
koskevan lainsäädännön muuttamisesta 2544

Hallituksen esitys 38/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Kolmas käsittely

4) Hallituksen esitys vesiliikennelaiksi ..

Hallituksen esitys 66/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 6/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kotimaisten
kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain
muuttamisesta 2558

Hallituksen esitys 87/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi ammatillisista
oppilaitoksista annetun lain muuttami-
sesta

Hallituksen esitys 62/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 6/1996

7) Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttö-
tuotteiden vientivalvonnasta 2575

Hallituksen esitys 69/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten
alueellisesta tukemisesta annetun lain
muuttamisesta

Hallituksen esitys 86/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Ainoa käsittely

9) Valtioneuvoston oikeuskanslerin ker-
tomus vuodelta 1994 2598

Kertomus 8/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 3/1996
vp

10) Hallituksen esitys Pohjoismaiden
Investointipankin Baltian maiden yrityk-
sille myönnettävien luottojen vakuudeksi
annetun valtion takauksen korottamisesta 2602

Hallituksen esitys 82/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1996
vp

11) Asetus eräistä väliaikaisista poik-
keuksista Yhdistyneiden Kansakuntien
turvallisuusneuvoston Jugoslavian liitto-
tasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä
Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Herze-
govinan tasavallan alueita koskeviin pää-
töksiin perustuvien velvoitusten täyttämi-
sestä annetun asetuksen soveltamiseen

Asetus 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 13/1996
vp

12) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslaviaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämiseksi annetun asetuksen muuttamisesta 2602

Asetus 2/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Lähetekeskustelu

13) Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 91/1996 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Anttila S.-L. sekä edustajat Aura, Elo, Halonen, Heinonen, Ihamäki, Jääteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kantalainen, Korkeaoja, Laakso, Lamminen, Löf, Norrback, Paasilinna, Pehkonen, Pesälä, Rauramo, Saapunki, Saarinen, Siimes, Tiilikainen, Vihriälä ja Viljamaa.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Laakso, Viljamaa ja Saarinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Heinonen ja Jääteenmäki sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat S.-L. Anttila, Aura, Kalli, Korkeaoja, Pesälä, Rauramo, Saarinen, Vihriälä ja Viljamaa,

tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Löf sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Lamminen ja Paasilinna sekä

tämän kuun 17 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Kiljunen.

Erikoisvaliokuntien täydennysvaalien toimittaminen

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edesmenneen ed. Saarion tilalle valitaan uusi jäsen valtiovarainvaliokuntaan ja maa- ja metsätalousvaliokuntaan sekä uusi varajäsen hallintovaliokuntaan.

Ilmoitetaan, että valtiovarainvaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan ensi maanantain täysistunnossa ja hallintovaliokunnan täydennysvaali perjantaina ensi syyskuun 6 päivänä pidettävässä täysistunnossa.

Ehdokaslistat valtiovarainvaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi maanantaina kello 9. Ehdokaslistat hallintovaliokunnan täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään perjantaina ensi syyskuun 6 päivänä kello 10.

Suomen Pankin tilintarkastajien täydennysvaalin toimittaminen

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edesmenneen ed. Saarion tilalle valitaan uusi varajäsen Suomen Pankin tilintarkastajiin.

Ilmoitetaan, että Suomen Pankin tilintarkastajien täydennysvaali toimitetaan ensi maanantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi maanantaina kello 9.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 72/1996 vp
Lakialoite 14/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 13. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy mietinnössä ehdotetun, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen pohjautuvan lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

5 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 5 § saa sanamuodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 47 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 28. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 13 § saa sanamuodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 16 § saa sanamuodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 a § ja 4 luvun otsikko ja 17 § hyväksytään keskustelutta.

18 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 18 § saa sanamuodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 47 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 31. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 ja 23 § hyväksytään keskustelutta.

26 §

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 26 §:n 2 momentti saisi sen muodon, mikä on nykyisin voimassa olevassa laissa. Tämä merkitsisi sitä, että ns. eläkeputki säilyisi entisenä eli lisäpäiväraha-oikeus säilyisi 55 vuotta täyttäneillä.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että 2 momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kuopan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 13 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 29. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimi-ke hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys osuuspankkien yhteenliittymää koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 47/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 13. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

7 a §

Keskustelu:

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 a §:n 4 momentti hyväksyttäisiin näin kuuluvana: ”Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan lainmukaisuuden turvaamiseksi sekä velvollisuus tämän lain mukaisesti valvoa niiden toimintaa. Keskusyhteisön tässä tarkoitettujen ohjeiden tulee olla sellaisia, etteivät ne aseta jäsenluottolaitoksia niiden maksuvalmiutta, vakavaraisuutta tai riskienhallintaa koskevien vaatimusten suhteen eriarvoiseen asemaan.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Korhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. R. Korhosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 9 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 28. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 b § hyväksytään keskustelutta.

7 c §

Keskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 c § saa seuraavan sanamuodon: ”Keskusyhteisö tai jäsenluottolaitos taikka niiden konsolidointiryhmiin kuuluva yhteisö ei saa toiminnassaan ottaa niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa keskusyhteisön, jäsenluottolaitoksen tai koko yhteenliittymälle laskettulle vakavaraisuudelle. Keskusyhteisöllä tulee olla koko yhteenliittymään nähden riittävät riskienvalvontajärjestelmät ja keskusyhteisön tulee vähintään kaksi kertaa vuodessa ilmoittaa jäsenluottolaitoksille jokainen sellainen jäsenluottolaitos, jonka kohdalla voidaan nähdä uhka pankin joutumisesta kriittiseen tilaan. Ilmoitukseen tulee liittää selostus sellaisen jäsenluottolaitoksen toiminnan tervehdyttämisohjelmasta ja keskusyhteisön tämän lain 7 a §:n 4 momentin nojalla tällaiselle jäsenluottolaitokselle antamista ohjeista. Jäsenluottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yhteisöllä on oltava toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät.”

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Korhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. R. Korhosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 9 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 31. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 d § hyväksytään keskustelutta.

7 e §

Keskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 e §:n 3 momentti saa seuraavan sanamuodon: ”Keskusyhteisö voi myöntää jäsenluottolaitokselle ja sen konsolidointiryhmälle luvan poiketa yksittäistä asiakasriskiä koskevas- ta rajoituksesta edellyttäen, että tällaisen luvan myöntämisellä ei loukata jäsenpankkien yhdenvertaisuuden periaatetta. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 70 §:n 1 momentissa ensimmäisenä mainittu asiakasriski ei saa kuitenkaan ylittää 50 prosenttia tai toisena mainittu asiakasriski 40 prosenttia eikä pykälän 2 momentissa mainittu suurten asiakasriskien yhteismäärä 1 200 prosenttia. Enintään 250 000 eua vastaavan markkamäärän suuruisia asiakasriskejä koskevan luvan keskusyhteisö voi myöntää luottolaitoskohtaisesti tässä momentissa tarkoitettujen enimmäismäärien rajoissa.”

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Korhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. R. Korhosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 f ja 7 g § hyväksytään keskustelutta.

7 h §

Keskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan ensin, että 7 h §:n 1 momentin 3—5 kohta kuuluvat seuraavasti:

”3) että keskusyhteisöllä on velvollisuus tämän lain 7 a §:n 4 momentin mukaisesti antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan lainmukaisuuden turvaamiseksi sekä tämän lain mukaisesti valvoa niiden toimintaa; ja

4) että keskusyhteisöllä on velvollisuus informoida jäsenluottolaitoksia jokaisen sellaisen jäsenluottolaitoksen tilasta, jonka kohdalla voidaan nähdä uhka pankin joutumisesta kriittiseen tilaan, ja että keskusyhteisöllä on velvollisuus esittää jäsenluottolaitoksille viipymättä selvitys toimenpiteistä, joihin sellaisen jäsenluottolaitoksen kohdalla on ryhdytty sen taloudellisen tilan tervehdyttämiseksi, sekä

5) että keskusyhteisön hallintoneuvoston tehtävänä on

a) vahvistaa osuuspankkilain 7 a §:n 4 momentin mukaisesti jäsenpankeille niiden maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan lainmukaisuuden turvaamiseksi annettavan ohjauksen periaatteet sekä samassa lainkohdassa tarkoitetut valvonnan periaatteet samoin kuin periaatteet, joilla toistensa veloista ja sitoumuksista osuuspankkilain 84 a ja 84 b §:n mukaisesti vastuussa olevien jäsenpankkien edustajien tiedonsaanti taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen jäsenpankin tilasta ja sen kehityksestä turvataan,

b) vahvistaa jäsenpankeille annettavan tuen ehdot ja periaatteet,

c) vahvistaa sisäisen valvonnan periaatteet,

d) vahvistaa osuuskunnan, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivan liikepankin ja näiden tytäryhtiöiden toimesta jäsenpankeille tarjottavia palveluita koskevat periaatteet.”

Lisäksi ehdotan, että 2 momentin 3 kohta saa seuraavan muodon:

”että keskusyhteisöllä on 7 a §:n 4 momentin mukaisesti oikeus antaa jäsenluottolaitokselle ohjeita sen toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan lainmukaisuuden turvaamiseksi sekä oikeus tämän lain mukaisesti valvoa niiden toimintaa.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kantanan ed. R. Korhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. R. Korhosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 9 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 29. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 i § hyväksytään keskustelutta.

7 j §

Keskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että mietinnössä ehdotetun 7 j §:n sijasta hyväksytään seuraavan sisältöinen 7 j §:

”Keskusyhteisönä toimivan osuuskunnan säännöissä on määrättävä, että osuusmaksujen perusteella jäsen saa äänestää yhtä monella äänellä kuin hänellä on maksettuja osuusmaksuja, seuraavin poikkeuksin:

1) jäsen, joka on osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki tai sen konserniin kuuluva, saa äänestää osuusmaksujen perusteella ainoastaan yhdellä (1) äänellä;

2) muu jäsen, joka on saanut viimeksi kuluneiden viiden (5) vuoden aikana toimintansa tukemiseksi avustusta osuuspankilta, osuuspankkilain 41 a tai 41 b §:ssä tarkoitetulta osakeyhtiömuotoiselta pankilta, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta tai Osuuspankkien vakuusrahastolta taikka on viimeksi kuluneiden viiden (5) vuoden aikana tullut Valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteeksi, saa äänestää osuusmaksujen perusteella enintään kymmenellä (10) äänellä;

3) osakeyhtiömuotoinen jäsen, mikäli keskusyhteisönä toimiva osuuskunta tai osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki tai näiden konserniyhtiö yhdessä tai erikseen omistavat sen osakekannasta yli 10 prosenttia, saa äänestää osuusmaksujen perusteella enintään sa-

dalla (100) äänellä, jollei 1 tai 2 kohdasta johdu pienempää äänimäärää.

Jos jäsenpankin edellisen kalenterivuoden kesäkuun lopussa olleet luottolaitoslain mukaiset ensisijaiset omat varat ovat yli kahdeksan (8) prosenttia jäsenpankin vakavaraisuuslaskennassa käytetystä riskipainotetusta taseesta ilman 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja viimeksi kuluneiden viiden (5) vuoden aikana saatuja avustuksia, saa jäsenpankki ylityksestä lisä-ääniä hallintoneuvoston vahvistaman määräytymisperusteen mukaisesti siten, että jäsenpankeilla on lisä-ääniä yhteensä kaksi kertaa osuusmaksujen perusteella vahvistettujen äänien määrä. 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetuilla jäsenillä ei ole oikeutta saada tässä tarkoitettuja lisä-ääniä.

Kokouksessa ei kuitenkaan kukaan saa äänestää enemmällä kuin kolmella (3) prosentilla kokouksessa edustetusta äänimäärästä.

Keskusyhteisönä toimivan osuuskunnan hallintoneuvostoon ei voida valita henkilöä, joka ei ole jäsenpankin hallituksen jäsen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja. Mikäli keskusyhteisön hallintoneuvostoon hallittu henkilö lakkaa olemasta jäsenpankin hallituksen jäsen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja, saa keskusyhteisön sellainen hallintoneuvoston jäsen kuitenkin toimia tehtävässään seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättymiseen saakka. Keskusyhteisönä toimivan osuuskunnan hallintoneuvostoon ei voida valita sellaisen jäsenpankin hallituksen jäsentä tai hallintoneuvoston puheenjohtajaa, joka jäsenpankki on saanut viimeksi kuluneiden viiden (5) vuoden aikana toimintansa tukemiseksi avustusta osuuspankilta, osuuspankkilain 41 a tai 41 b §:ssä tarkoitettulta osakeyhtiömuotoiselta pankilta, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta tai Osuuspankkien vakuusrahastolta taikka on viimeksi kuluneiden viiden (5) vuoden aikana tullut Valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteeksi.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Korhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. R. Korhosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 30. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 k—7 m § ja 2 a luvun otsikko, 19 § ja 4 luvun otsikko, 41 a, 41 d, 41 g, 41 h ja 41 j § ja 6 a luvun otsikko, 42—46 § ja 7 luvun otsikko, 51 ja 61 § sekä 84 a—84 e § ja 8 a luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

Uusi 89 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin lisättäisiin uusi näin kuuluva 89 a §: ”Tämän lain 7 a §:ssä tarkoitettun keskusyhteisön toimitusjohtaja, johtokunnan jäsen ja hallintoneuvoston jäsen on velvollinen korvaamaan jäsenluottolaitokselle vahingon, jonka hän tämän lain 7 a §:n 4 momentin perusteella jäsenluottolaitokselle ohjeita sen maksuvalmiuden, vakavaraisuuden tai riskienhallinnan lainmukaisuuden turvaamiseksi antaessaan on tahallisesti tai huolimattomuudesta sille aiheuttanut. Keskusyhteisön toimitusjohtaja, johtokunnan jäsen ja hallintoneuvoston jäsen on velvollinen korvaamaan muille jäsenluottolaitoksille vahingon, jonka hän on näille tehtävässään rikkomalla tämän lain 7 a §:n 4 momentin säännöstä tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut. Vahingon kärsineen jäsenluottolaitoksen johtokunnalla on oikeus päättää korvauskanteen nostamisesta tämän pykälän perusteella jäsenluottolaitoksen lukuun.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Korhosen todella järkevää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. R. Korhonen ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi 89 a § hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. R. Korhosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 9 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 28. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

91—93 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 38/1996 vp

Talousvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 12. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 3 a, 5, 5 a, 10, 12, 19, 21—23, 26, 26 a, 69—72, 74 a, 76, 78, 78 a—78 c, 79, 80, 94, 94 a, 97 a, 100, 100 a, 100 b ja 104 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 2, 4, 6 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 2 ja 8 §, 16 a—16 d § ja 3 a luvun otsikko ja 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 8 ja 66 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys vesiliikennelaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 66/1996 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Kuin sattuman kaupalla tänään myös Hufvuds-tadsbladetin pääkirjoitus otsikolla "En genoms-kinlig politik" osuu eduskunnan ja käsillä olevan vesiliikennelain käsittelyn pääongelmaan. Siteeraan:

"I senaste nummer av Helsingfors universitets tidskrift Yliopisto ingår en intervju med bl.a. professorerna Tuomo Martikainen och Mikael Hidén kring frågorna om demokratins hälsotillstånd i Finland.

En av de aspekter som aktualiseras i intervjun är den verkliga eller påstådda maktförskjutningen från de politiska beslutsfattarna till tjänstemännen. En annan gäller påståendet att en bättre fungerande demokrati kräver att besluten fattas närmare medborgarna.

Vad problematiken politiker — tjänstemän beträffar, konstaterar Hidén att makten kan glida över åt tjänstemännen om de politiska beslutsfattarna inte är sakkunniga, kritiska eller annars kompetenta för sin uppgift."

Eduskunta, rouva puhemies, vaikeroi, että siitä viedään kansanvaltaista päätäntävaltaa. Samalla se kuitenkin nyt vesiliikennelain 9 §:llä itse on siirtämässä kansanvaltaa jopa yli lain puitteiden virkamiesten päätäntävallaksi.

Rouva puhemies! Täällä on moneen kertaan todettu, että perustyyppisuomalainen, joka hukkuu, on mies, hän on humalassa, hukkuu sepalus auki ja hukkuu sisävesistöllä järveen tai lampeen. Jollei ehdoton vankeusrangaistuskaan ole estänyt suomalaista ajamasta autoa, kelluntaliivipakko ei varmasti estä suomalaista soutamasta ilman liiviä veneessä.

Keitä varten sitten eduskunta on säätämässä pakkoa pitää kelluntaliivejä? Eikä niitä suinkaan vaadita pidettäväksi yllä, vaan kaikkien jollien, ruuhien, soutuveneiden pohjalla. Sinne vielä

osaltaan vaarantamaan liikkumista pienissä kiikkerissä veneissä ja kaiken valvonnan mahdollisuuksien ulottumattomiin, että kansalaiset tämänkin määräyksen kautta pienistä oppisivat, ettei kaikkien lakien noudattaminen nyt olekaan niin noko nuukaa. Sitäkö?

Rouva puhemies! Huomautan, että en suinkaan vastusta muun käytännönläheisen ja onnettomuustilanteessa todella käyttökelpoisen pelastusvälineistön määräämistä pakolliseksi, kun ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan ponsilausuman:

”Eduskunta edellyttää, että valvonnan mahdollistamiseksi soutuveneisiin määrättävään pelastusvälineistöön ei sisällytetä kelluntaliivejä rannan välittömässä tuntumassa, jona voidaan pitää puolta (100 m) opetushallituksen sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton määrittelemästä uimataidon minimivaatimuksesta (200 m).”

Toisessa lausumassani ehdotan vain, että eräitä seurauksia tohdittaisiin selvittää. Se kuuluu:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus, huomattavasti perusteellisemmin kuin mihin lakiehdotuksen liian kiireinen käsittely on antanut mahdollisuuden, selvittää rekisteröitävän moottori-veneiden ajamiselle vaaditun 15 vuoden ikärajan vaikutuksia muun muassa nuorten mahdollisuuksiin kasvaa saaristossa ja jäädä sinne asumaan ja että hallitus tarvittaessa ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin.”

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Vesiliikennelain uudistaminen on ehdottomasti tarpeellista. Se antaa mahdollisuuden nyt lisätä valvontaa vesillä turvallisuuden lisäämiseksi ja ajan myötä se tulee myös parantamaan sitä välineistöä, jota vesiliikenteessä käytetään.

Mitä tulee paljon puhuttuihin pelastusliiveihin ja muihin pelastusvälineisiin, niin minä pidän hyvin tärkeänä, että tässä asiassa edetään. Tämähän on nyt eduskunnan selvä kannanotto, että pitää mennä siihen suuntaan, että saadaan parannettua sekä pelastusvälineistön määrää että tasoa veneissä.

Tällaisia esityksiä kohtaan on esimerkiksi tässä salissa aina ollut vastustusta. Kypäräpakkoa vastustettiin esimerkiksi rakennuksilla, metsätoissa, tehtaissakin ja missä tahansa. Turvavyöpakosta on käyty tässä salissa monet kiivaat keskustelut. Kun ne ovat sitten tulleet, ne on hyväksytty, ja nyt niitä pidetään itsestäänselvinä, ja sama se on näitten pelastusvälineiden kanssa. Kun muutama vuosi on mennyt, niin tuskinpa

kukaan lähtee vesille enää ilman pelastusvälineistöä, kun se tulee ikään kuin itsestäänselväksi asiaksi.

Ed. Bremer edustaa tässä kyllä nyt ultraliberalismia. Hän lähtee siitä, että pitää olla oikeus hukkuu, ei vain sillä, joka veneen omistaa, vaan niilläkin, jotka sattuvat siihen veneeseen joutumaan. Näillä aseenteilla ed. Bremerin pitäisi vaatia sitä, että maantielläkin vapauden nimessä pitää saada ajaa vasenta puolta.

Ed. Laakso merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kelluntaliivien pakko kaislikossa ongella oltaessa on vähän hankala asia. Mieleeni tulee vanhoilta hyviltä ajoilta se, kun mopoilijoille määrättiin kypärät. Kun renkipoika lähti heinäpellolta uimaan, oli pienet uimahousut jalassa, kypärä väärinpäin päässä ja remmi leuan alta auki, varmasti monille tuttu näky, niin ei siinä nyt kovin paljon ollut turvallisuudesta kysymys. Tämä vaikutti myös sen, että oli äärettömän hidasta tottua mokypärään.

Mutta vastoin kuin ed. Bremer esitteli asioitaan, niin kyllähän tilanne on se, kun hänen lausumassaan puhutaan 100 metrin matkasta rannasta, että kyllä 100 metrin matkallakin voi olla syvää. Ei se ole metrin syvyyttä sinne 100 metrin päähän. Toisaalta jos juopunut putoaa veneestä, niin kyllä se on sillä tavalla, että se yleensä hukkuu sille paikalle jos sillä ei ole liivejä päällä. Ei se auta, vaikka olisi vain 100 metriä rannasta, se yleensä hukkuu siihen hyvinkin lähelle rantaa. Siinä mielessä olen toisaalta vähän eri mieltä ed. Bremerin kanssa, että kellukkeista saattaisi olla hyötyä.

Se, mikä olisi ratkaisu yleisesti eikä se tule mieleen on, että veneet tulisivat ponttonipakolliseksi, veneissä olisi kellukkeet, jotka estävät veneen uppoamisen. Se olisi ainakin riittävä turva. Tämä on vähän monipuolinen asia, mutta mielestäni ed. Bremerin esitys ei vakuuttanut, että 100 metrin etäisyydellä rannasta. Siinä voi olla syvää, uimataidottomuus on, ei sitä sanomalla sanota, ja toisaalta kun juopunut kupsahtaa täydessä kännissä, niin se uppoaa siihen ja sillä siisti, ellei sillä ole kellukkeita.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ymmärrettävää turvavöiden ja kypäröiden käyttäminen, jopa

Ed. Bremer vastustaa yksityiskohtaista sääntelyä, mutta omassa ponsiesityksessä hän on mitannut 100 metriä vesimatkaa, jossa saa hukkuu vapaasti. Olisi se aikamoista, kun joka veteen pitäisi vetää puomi, millä alueella ei sitten enää tarvitse liiviä pitää.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Keskustelu kelluntaliiveistä on pikkuisen karannut asiallisuuden ulkopuolelle. Siihen varmasti liittyy omia ongelmia, mutta kun esimerkiksi ed. Juhantalo esitti, siteeraan arvoisaa edustajaa, että kännissä voi pudota laiturilta ja hukkuu, niin tietysti hukkuu voi vaikka eduskunnan uima-altaaseen, mutta se sinänsä ei ole perustelu.

Ed. Bremer on aivan oikeassa siinä, että vesiliikennelakiuudistus käsiteltiin varsin tiiviisti ja tiukasti ja kiireellä. Tällä tavalla ehkä siihen saatu mietintökään ei ole kaikin puoliin paras mahdollinen. Yksi asia, jonka haluaisin tässä kolmannen käsittelyn yhteydessä huomioida, on meluntorjunta. Vesiliikennelaki ei siihen ota kantaa huolimatta siitä, että se on keskeinen ongelma etenkin sisävesillä. Tässä mielessä lakiesitys ei ole ehkä kyllin toimiva.

Edelleenkin toteaisin, että meluntorjuntalain olemassaolo sellaisenaan ei tätä vaatimusta poista, että myöskin vesiliikennelaisissa olisi pitänyt huomioida melu ja sen aiheuttamat ongelmat.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin lakivaliokunnan puheenjohtajana ed. Tiusaselle ja muille todeta, että käytännön elämälle vieraita lakeja on mahdoton valvoa eikä sellaisia pidä säätää. Sen vuoksi minä tulen kannattamaan ed. Bremerin lausumaehdotusta.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän ed. Tiusasen huolen. Hän on useissa yhteyksissä ottanut esille melukysymyksen. Jonkin verran vesiliikennettä sisävesialueilla tuntevana kuitenkin toteaisin, että tuo haitta tekniikan myötä, uusien moottorien ja uusien ratkaisujen myötä koko ajan on ollut vähenemässä. On vaikea kuvitella, että oikeastaan teknisin ratkaisu in niin, että ne olisivat järkeviä kaikilta muilta osiltaan enää, saataisiin moottoreita hiljemmiksi, kuin mitä nelitahtimoottorit muun muassa edustavat.

Ed. J a n s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Meren rannalla syntyneenä ja siellä asuvana sekä

kolme kertaa käytännöllisesti katsoen hukku-neena ilmoitan, että tulen äänestämään ed. Bremerin esittämien ponsiehdotusten puolesta.

Muodollisesti, rouva puhemies, kannatan ed. Bremerin esittämää toista lausumaehdotusta, joka koskee 15 vuoden ikärajan vaikutuksia.

Ed. I t ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kelluntaliivipakosta. Näen, että hallituksen esityksen tavoitteet ovat aivan erinomaiset ja niistä tuskin ollaan eri mieltä. Mutta olen samaa mieltä kuin ed. Juhantalo, että tämä on käytännölle erittäin vierasta ja tässä varmasti hiukan liioitellaan. Näen, että tämä helposti kääntyy tavoitteita vastaan. Nyt valistus on ollut varsin erinomaista ja hyvää. Nuoriso ja lapset käyttävät liivejä. Jos aivan rannan tuntumassa soudetaan, tällainen liivipakko on täysin mahdoton asia.

Olen joskus toiminut poliisiviranomaisena vesiliikennevalvonnassa. Tiedän, että tällaisen valvonta on täysin mahdotonta ja tosiaan niille, jotka soutuveneessä ovat, käytännölle vieras asia. Katsonkin, että ed. Bremerin ensimmäinen lausumaehdotus on hyvä, ja kannatan sitä, joskin olen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi, että ehkä metrimäärä ei ole täysin onnistunut. Tämä on kuitenkin parempi ehdotus kuin hallituksen esitys.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa puheenvuorossa puhutaan nyt kelluntaliiveistä pelastautumisen välineinä. Jos oikein muistan, nimenomaan valiokunta lähti siitä, että kysymys on pelastautumisvälineistä, eikä nimennyt sitä nimenomaan, että kysymys on pelastusliiveistä. Se nyt täytyy muistaa, kun asiaa käsitellään.

Toisaalta lähtökohtana oli myös se, että nimenomaan vesiliikenneturvallisuutta lisätään, ja sen takia tähän päädyttiin. Kun nyt on puhuttu, että tämä menee yksityiskohtiin, olen itse myös sitä mieltä, että ed. Bremerin aloite vie entistä enemmän yksityiskohtiin tätä asiaa. Sen takia minusta paljon parempi on liikennevaliokunnan mietintö.

Ed. Tiusanen totesi melun rajoittamisesta ja torjunnasta, että siitä ei ole mainintaa. Lakiesityksen 16 § ja siihen liittyvät perustelut nimenomaan käsittelevät tätä asiaa. Siellä nimenomaan sanasta sanaan todetaan, että silloin on kysymyksessä nimenomaan liiallinen melu, ja tämän pykälän perusteella siihen voidaan puuttua.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Itälä toi lasten kannalta -näkökohdan asiaan. Jos haluttaisiin byrokratiaa oikein lisätä ja kaikenlaisia säännöksiä lisää, säädettäisiin vielä ikärajakin tähän kaikkien metrimäärien lisäksi. Itsekin pari kertaa lähes hukku-neena tiedän, että lasten kohdalla erityisesti on hyvin tärkeä asia, että heillä on jonkinlainen pelastusliivi taikka muu pelastusväline yllä, kun he lähtevät vesille. Kannatan mietintöä.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Janssonin tapaan minäkin meren rannalla eläneenä ja kasvaneena, syntyneenäkin, olen hiukan hämmentynyt sellaisen lainsäädännön laatimisesta, jonka valvominen käytännössä kuitenkin on mahdotonta. Toki myönnän sen, että tällaisella lainsäädännöllä on asenteisiin vaikuttavaa merkitystä, sen kaltaista merkitystä, joka ikään kuin pakottaa ajattelemaan pelastuslaitteita entistä vakavammin. Katson, että suomalaisilla valvontaviranomaisilla on tavattoman paljon enemmän ja tavattoman paljon tähdelisempää tehtävää kuin mittaila sadan metrin rajoja, kun joku menee katiskaansa koke-maan. Vaikka periaatteessa suuresti kannatan tällaista asenteisiin vaikuttavaa lainsäädäntöä, on joitakin asioita, joissa saatetaan mennä liian pitkälle. Tässä nyt ollaan aika lähellä sellaista.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Kun aikaisemmin puhuin mopoilijoiden kypärä-pakosta, en toki tarkoita sitä, ettei se olisi heille välttämätön, mutta siinä nähtiin eräs ääri-laidan tapaus aikoinaan. Oli äärettömän vastenmielis-tä ottaa huomioon tämä lain sanelema pakko. Sitä varten käytin renkipoikaa, joka uimaran-nalle oli menossa kypärä väärin päin päässä ui-mahousut jalassa. Nämä ovat ongelmallisia, kun mennään liian pitkälle säädöksissä. Pian tulee se tilanne, että jalkamiehellä täytyy olla kypärä päässään, kun hän kävelee kadulla. Mennään vähän liian hassuihin ... (Eduskun-nasta Turvaliivit ainakin!) — Kun oikein alkaa lännen mafia täällä heilua, silloin turvaliivit tie-tysti ovat ihan paikallaan.

Ed. Bremerin ajatus ponnassa, vaikka sitä ei voida sanallisesti asettaa niin tarkkoihin raameihin, on mielestäni varsin hyvä, kun liikutaan niil-lä raja-alueilla, missä ihminen voi mieltää mielek-käiksi tai ei miellä mielekkäiksi asioita. Mietit-tyäni pienillä aivoillani epätoivoisesti asiaa itse-kin lähdän siitä, että ed. Bremerin pontta täytyy kannattaa näillä perusteilla. Säännöstä on mah-

dottomuus valvoa, eikä ihmisen elämää pystytä lain säännöksillä niin tarkkaan sanomaan, että kun hän kotirannastaan lähtee muutaman soutu-vedon vetämään, ovat poliisit kimpussa ja mittai-lemassa sadan metrin matkoja, tietysti sata met-riä niin tai näin, mutta se ei nyt tarkoita konk-reettisesti juuri sataa metriä.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuo-ro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheet ovat täysin ristiriitaisia. Ei niissä logiikkaa ko-vin paljon ole. Ed. Aittoniemi arvostelee, että menee liian tiukaksi, mutta toisaalta on myös panemassa enemmän rajoituksia: ikäraja, 100 metriä jne.

On mielenkiintoista nähdä sitten, kun etäi-syyksiä lähdetään mittailemaan, mitä siellä oi-kein tapahtuu. Eihän siitä mitään tule. Se on aivan selvä. Eihän 15 vuotta mikään ikärajakaan voi olla. Esimerkiksi mopo, johon te viittasitte — sen jälkeenhän sillä mopolla pitäisi saada ajaa alle 15 vuoden ikäisten vähäliikenteisillä teillä. Eikö siinä sellainen logiikka silloin pitäisi olla, että sitä pitäisi muuttaa myös, jos se muutetaan näin, että se asia veneliikenteessä on eri lailla ajateltu? Jokin johdonmukaisuus siinä täytyy olla.

Kun turvallisuuslähtökohtia lähdetään hake-maan, kaikista johdonmukaisin menettely on kohtuullisen selkeä malli, jolla mennään eteen-päin. Kaikki poikkeukset tekevät siitä entistä monimutkaisemman, entistä hankalamman ja vaikeamman valvoa. En minä nyt ymmärrä ed. Aittoniemen enkä monen muunkaan logiikkaa asiassa.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En lähde logiikasta väittele-mään, mutta minusta ed. Aittoniemi oli oikeassa. Oli myös hyvin mukava kuulla ed. Kekkosen tasapainoinen puheenvuoro siitä, mikä on kan-salle tuttua ja miten on opittu menettelemään.

Minusta nyky-yhteiskunta on mennyt sellai-seen hullutuskierteeseen, että kun jotakin keksi-tään, joku näppärä yrittää keksiä vielä vähän lisää. Me teemme itsellemme sellaisia elämälle vieraita pieniä esteitä lainsäädännön kautta, joi-ta kukaan ei valvo ja joille kansan enemmistö tai kansa yleensä hymähtelee.

Kun ed. Tiusanen puhui meluhaitoista, juuri keskustelimme, pitäisikö sitten hankaimien kiti-nä estää kuulosuojaimilla, pitäisikö kuulosuojai-met olla silloin, kun emännän kanssa on verkkoja laskemassa. Monta tulevaisuuden harmia ja vai-

vaa tietysti poistettaisiin näin. (Välihuuto) — Niin, aivan, tämäkin vielä. — Siis pidetään jokin kohtuullisuus siinä, mitä me säädämme lailla eduskunnassa.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Ehkä 20 vuoden ammattitaidolla voin tähän asiaan ottaa kantaa, kun olen sekä uinti- että vesipelastaitoja opettanut. Lain käsittelyn yhteydessä oli ongelmallista, että meillä ei ollut käytettävissä asetusluonnosta, ja se olisi ollut syytä meidän nähdä tässä vaiheessa. Siitä olen todella pahoillani.

Toissa päivänä tuli gallupin tutkimus, jossa kaksi kolmasosaa suomalaisista oli sitä mieltä, että pelastusliivipakko on hyvä asia. Siinä ei ollut tietenkään mikään yllätys se, ketkä sitä vastustivat. He olivat juuri niitä keski-ikäisiä miehiä, jotka pääsääntöisesti hukkuvat. (Eduskunnasta: Niin kuin täälläkin!) — Niin kuin täälläkin.

Jos lailla säädellään, minä lähdän siitä, että vanhempien velvollisuus on noudattaa esimerkiksi, että lakia noudatetaan, eli jos vanhemmat itse käyttävät pelastusliivejä ja opettavat lapset käyttämään niitä pienestä pitäen, se on tärkeä asia.

Mitä 100 metriä rannasta -esitykseen tulee, mielestäni poliisilla on paljon tärkeämpääkin tehtävää kuin ruveta katsomaan, onko vene mahdollisesti 100 metrin päässä. Muistutan vielä tässä vaiheessa, että tutkimuksen mukaan 60 prosenttia suomalaisesta aikuisväestöstä jaksaa uida korkeintaan 200 metriä. Meillä on suuri joukko niitä ihmisiä, joilla ei ole uintitaitoa edes lämpimissä vesissä, saati sitten talvella.

Minä vielä muistutan, että viime vuonna hukui 193 ihmistä, joista 17 oli naisia. Loput olivat keski-ikäisiä miehiä. Mutta sen voin onnekseni kertoa ja korjata ed. Bremerin puheenvuorosta, että humalassa hukkuneitten määrä on oleellisesti pienentynyt. Siihen osaltaan varmasti on vaikuttanut myös se, että ruorijuopumuksen promilleraja on pienentynyt.

Olen mietinnön takana. Toivon, että asetuksessa löytyy järki näitten asioiden eteenpäin viemiseksi.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin yhtyä ed. T. Pohjolan käsitykseen siitä, että ed. Bremerin ponsilausumassa olevat metrimäärät eivät välttämättä ole tarkoituksenmukaisia, mutta kysehän ei ole nyt siitä, että asetuksella määrittäisiin liivien käyttöpakko, joka nimenomaan lisäisi turvalli-

suutta. Olisi aivan perusteltua ehkä harkita jopa liivien käyttöpakkoa, kuten moottoriajoneuvoissa on turvavöiden käyttöpakko ja kypäräpakko. Mutta nyt on kysymys siitä, että säädetään velvoite ottaa liivit veneeseen, ja sillä, ed. T. Pohjola, ei yhtään kuolontilastoja paranneta, että soutu-veneessä ovat liivit veneen pohjalla. Kun onnettomuus tapahtuu, turvallisuus ei sillä tavalla maksimoidu.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean ed. T. Pohjolan puheenvuoron johdosta, että tietääkseni on olemassa sellaiset säännöt, että asetusluonnos on toimitettava yhtä aikaa, kun lakiteksti tulee eduskunnalle. Mekin olemme useissa valiokunnan kokouksissa joutuneet vaatimaan, että ministeriö toimittaa tällaiset. Minusta olisi kuitenkin perusteltua, että tässä asiassa ryhdistäydyttäisiin eduskunnassa. Silloin tietäisimme paljon paremmin, miten nämä lait on tarkoitettu täytäntöön pantavaksi ja miten elävässä elämässä nämä tulevat toimimaan.

Puolustaisin ed. Bremeriä siinä, että ymmärän 100 metriä tällaiseksi symboliseksi rajaksi. Ei kai ole tarkoitettukaan, että siellä mitaillaan metreittäin. Toisaalta myös tiedän, että suomalaiset poliisitkin osaavat nykyään käyttää järkeään eivätkä he metrejä käy siellä sentin tarkkuudella mitailemassa.

Edustan sitä kantaa, että minusta tervettä järkeäkin pitäisi jonkin verran noudattaa eikä näin, että jos veneeseen astuu tässä kymmenientuhansien järvien maassa, aina pitäisi olla liivit siellä mukana. Verkkoa pitää voida kokea nyt ilman liivejäkin, jos se verkko ihan siinä rannan välittömässä läheisyydessä on.

Tällaisella holhoamisella näissä asioissa minusta aikaansaamme juuri sen käsityksen, että suomalaiset kuvittelevat, että viranomaiset huolehtivat kaikista asioista, itse ei tarvitse mistään kantaa huolta.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensin sanoa, että pyrin aina itse käyttämään liivejä siitä huolimatta, että uinnissa nyt on 27 suomenmestaruutta tullut. Sen lisäksi ed. T. Pohjolalle sanoisin, että kolme vuotta ammattimaisena uinnin opettajana olen varmaan opettanut parituhatta pientä oppilasta Suomen kansakouluissa uimaan. Siitäkin tiedän jotain.

Haluaisin mielelläni ottaa pois tämän rannan tuntumalle annetun määräyksen sata metriä.

Mutta kun sitä kirjoitin, ajattelin, että joku sanoo tuntumasta, että se on kaikkea nollasta kilometriin ja halusin jonkinlaisen symbolisen raja-arvon sille. Totean, että tässä liikennevaliokunnan lausunnossa nimenomaan minä olen saanut sisään ehdotuksestani sen, että uimataito otetaan huomioon ensiarvoisena tekijänä. Se on avain koko hommaan ja se on kiitettävästi siellä mukana. Uimataidon määrite on: uimataito on, kun osaa 200 metriä uida. Tällä yksinkertaisella logikallani ajattelin, että no, melkein uimataidotonkin voi seistä rannalla ja uida sinne ulos ja auttaa ja vielä tulla takaisinkin, sillä harkinnallisella uimataidolla. Ottaisin mielelläni pois tämän täsmällisen määrittelyn, jos voisin.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Valvontakysymyksestä ed. Bremerin ponnien osalta. Poliisit olisivat aika kovan jutun edessä, kun he testaisivat, osaako ihminen uida, kun he tavoittavat veneestä jonkun alle sadan metrin matkalta ja sitten pitää testata, että täyttääkö hän kriteerit vaiko ei. Toisekseen, jos sattuu kova tuulenpuuska tulemaan ja vene meneekin yli sadan metrin, niin taas on sanktion paikka ja sakot heti.

Minusta selkeä sääntö, niin kuin tämä, mikä onkin menossa oikeaan suuntaan, elikkä veneessä pitää olla turvavälineet. On eri asia, ovatko ne liivit, renkaat vai kelluntapuku. Sen pitää olla käden ulottuvilla. Se ei voi olla lukon takana jossakin keskiteljossa. Se ei auta ihmistä yhtään. Minusta tämä on hyvä sääntö. Ei mitään sellaista, onko sata metriä rannan läheisyys tai kilometri. Aina veneessä pitäisi olla turvavälineet, joilla voi pelastautua. Se ei ole minusta mitään pakottavaa. Se kasvattaa asenteita, kun aina vaaditaan tällainen juttu, eikä siinä nyt niin hirveitä sanktioita tarvita, jos liivit sattuvat jäämään pois.

Itse olen nimittäin ikäni asunut järvien rannalla, josta ei ole kumpaankaan järveen paljon matkaa ja nyt vasta vanhemmalla iällä olen ruvennut liivejä käyttämään. Noin 30 vuotta veneilin ilman liivejä, mutta valistuksen uhrina nyt käytän niitä ja olen aina lapsille sanonut, että aina kun lähdetään vesille, laitetaan liivit. Tosin on totta, niin kuin ed. Kokkonen sanoi, että verkkoja nostaessa on vähän hankalaa, kun jää hakasiin kiinni.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Lahtela otti esille

olennaisen asian, joka unohtuu tässä keskustelussa. Ei kyse ole valvonnasta vaan veneen varustelutasosta, aivan niin kuin polkupyörässä valot tai heijastimet jne. Pöljäähän se olisi, että tämä ymmärrettäisiin, niin kuin ed. Bremerin ponsi, että jos veneellä ei soudettaisi sataa metriä kauemmaksi rannasta. Kuka tietää lähtiessään, käykö sadan metrin päässä vai siellä asti. Minusta tämä ponsiesitys on tältä osin aivan tarpeeton.

Keskusteltuhan on kyllä siitä, edellyttämekö me sääntelyä ja rajoituksia käyttäytymisessämme silloin, kun on turvallisuudesta kyse, vaikka ei voitaisi edes joka venettä käydä katsomassa pokaan alta, että onko siellä liivit vai ei. Se joka tapauksessa lisää turvallisuutta, että niitä on siellä. Valtaosa tulee tätä noudattamaan varsinkin, kun varusteiden hinnat ovat jo nyt siinä suhteessa. Esimerkiksi veneen hinnasta se ei ole enää 10:tä prosenttia. Minusta on aivan oikein, että varustelutasoa ja vesilläliikkumiskulttuuria parannetaan valistuksen ja muun kautta, ja jos sitä kautta kehitystä ei tapahdu, niin tietysti sitten voisi mennä pidemmälle menevään sääntelyyn, että edellytetään myös käyttöpakkoa. Ei tässä sitä nyt esitetä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela puuttui poliisin valvontaan. Jonkin verran mukana olleena, muutaman kymmenen vuotta, toteaisin kyllä, että esimerkiksi se vuoto, joka on pykälässä 6 olosuhteisiin nähden, kyllähän siinä poliisi joutuu mitä suurimmassa määrin suorittamaan harkintaa. Ed. Lahtelan ja muidenkin, jotka ovat vastustaneet ed. Bremerin ensimmäistä pontta, täytyy muistaa, että kyse on ponnesta, ei pykälän muodosta. Kun tämä laki on niin onneton kuin se on, että se antaa täydet valtuudet, niin minun mielestäni eduskunnan pitäisi edes jollakin tavoin ohjata, koska liikennevaliokunnassa ei ollut aikaa lähteä yksityiskohtia muuttamaan. Eli jotakin ohjausta myös valtioneuvostolle pitäisi eduskunnasta tulla.

Ed. Lämä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan näkemykseen sadan metrin venyvyydestä. Kun ed. Bremer toi esille, että hän voisi pontta muuttaa siltä osin, että otetaan tuo sata metriä pois, niin voisihan siihen

laittaa "noin". Silloinhan käsite tulisi vähän venyväksi.

Minusta kuitenkin tässä on olennaista se, jota varmaan monikaan ei ole täältä lukenut, joka on tässä mietinnössä ja jota liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että vesikulkuneuvoissa on pelastusvälineistöä. Liikennevaliokunta kuitenkin toivoo, että asetusta ja alemmanasteisia määräyksiä valmisteltaessa selvitetään, voitaisiinko vesikulkuneuvot ja niiden käyttöalueet ryhmitellä siten, ettei pelastusvälineitä erityisissä tapauksissa vaadittaisi.

Meillä ei ollut tätä asetusluonnosta mukana. Se oli vahinko, mutta minusta nyt tulee seurata jatkossa, millä tavalla tämä valiokunnan kannanotto sisältyy asetukseen, millä tavalla se siellä huomioidaan. Jos ei näin tapahdu, jos siellä syntyy todella tulkintavaikeuksia ja hankaluuksia, niin lakiahan on mahdollisuus muuttaa. Sisällytetään näitä uusia ehdotuksia vaikka lakialoitteen muodossa ja kerätään toistasataa nimeä ja saadaan siihen sitten sitä kautta muutoksia, kun varsinaisessa käsittelyssä valiokunnalla ei riittävästi ollut aikaa paneutua tähän lakiesitykseen, että olisi voitu saada siitä parempi. Ei tämä hyvä ole, mutta minusta tämän kanssa on kuitenkin mahdollisuus edetä.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Lahtela ja Kemppainen käyttivät itse asiassa erittäin hyvät puheenvuorot. Kysehän on nimenomaan siitä, että on tietty varustelutaso veneessä. Ed. Bremer lähte siitä ajatusmallista liikkeelle, että kun soudetaan alle 100 metrin päässä rannasta, veneen varustelutaso on erilainen kuin silloin, kun soudetaan yli 100 metrin päässä rannasta. Eihän se nyt näin elävässä elämässä voi olla, että kun lähtee soutelemaan, niin katsotaan, mennäänkö 100 metriä rannasta ulos tai 101 tai 99 metriä. Eihän se näin voi olla.

Jos pyörällä tai mopedilla ajetaan, niin johan niissä on valot ja se kissansilmä, jotka niihin pitää kuulua turvallisuusvarusteina. Aivan samalla tavalla soutuveneeseen pitää kuulua kelluntavälineet, ei sen kummemmasta asiasta ole kysymys. Sillä haetaan nimenomaan turvallisuustason lisäämistä. Emme me voi lähteä sellaisesta ajatusmallista, että lakeja säädellään esimerkiksi siten, että ajokortilla voi esimerkiksi ajaa erittäin hiljaisella liikenneosuudella, kuten ed. Aittoniemen logiikan mukaan pitäisi mennä. Mopolla voisi ajaa kypärättä silloin, kun ei paljon muita liikkuja ole jne. Siinä sitä taitaa poliisil-

le töitä tulla, kun he alkavat katselemaan ja mitatailemaan rannasta matkoja ja katsomaan, mitä varusteluja veneessä on. Kaikkein selkeintä on, kun veneessä on tietty varustelutaso, johon kuuluu kelluntavarusteet. Näin asia on kohtuullisen helppo hoitaa, ei siihen tarvitse mitään ponsia lisäksi.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tässä on tullut erittäin hyviä kommentteja. Lähinnä ed. Vistbackan kommentin osalta. Minusta yleislainsäädäntö pitäisi tässä tapauksessa olla juuri sillä tavalla kuin sanoin puheenvuorossani. Varustelutasossa on siitä kysymys, että on olemassa määrätty taso, se pitää olla kaikilla, silloin ei tarvitse poliisin enää harkita, miten kaukana on rannasta. Nimitäin jos vene kaatuu, siinä ei ole aikaa, oli se vaikka 20 metriä rannasta, jos on syvää, lähteä hakemaan enää pelastusliivejä, ne pitää olla mukana veneessä. Ihmisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että on mihin tarrautua kiinni siinä vaiheessa. Ei kysymys ole siitä, millä tavalla poliisi harkitsee.

Toiseksi poliisin harkinnasta. Poliisitkin ovat ihmisiä. (Välihuutoja) Siinä käy niin, että pärtäkerroin voi olla toisella toinen ja harkinta myös lähtee siltä perusteelta.

P u h e m i e s (koputtaa): Asiaan!

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni tässä keskustelussa on erittäin suuri ristiriita ollut jo valiokunnassa ja on edelleen. En ymmärrä sellaista asennetta, että me tarvitsemme lain ja sitä täytyy valvoa kaiken aikaa tyylillä iso veli valvoo ja puhaltaa niskaan. Laki on käsittääkseni tietynlaisena kattona, ohjaavana ja tukevana kansalaisten arkea varten.

Jos me puhumme taas, niin kuin täällä vedotaan asennekasvatukseen, että asenteilla saamme pelastautumisvälineiden käytön jokaiselle, niin minusta se on aikamoinen ristiriita, jos nämä meidän keski-ikäiset miehemme voivat vapaasti hakea katiskansa ilman pelastusliivejä. Samanlaisesti he sanovat, että he vaativat, että heidän lapsensa pistävät pelastusliivit päälle, mutta he itse istuvat veneessä katiskoitaan hakemassa ilman pelastusliivejä. He väittävät, että asennekasvatuksella me saamme ihmisten asenteen pelastusliivimyönteiseksi. Millä se tulee, jos on kaiken aikaa esimerkki itseltä niin, että minä en tarvitse liivejä, kun minä vain kipaisen katiskalla, mutta lapsi niitä tarvitsee?

Sen vuoksi ymmärtäisin, että tämä laki on katonä eikä niin, että sitten me tarvitsemme 170 tai 1 300 poliisia valvomaan, että ne äijät pistävät ne liivit päälle. Mielestäni tässä on kysymys siitä, että nimenomaan laki ohjaa meitä siihen, että asenteemme muuttuvat. Me käytämme pelastautumisvälineitä nimenomaan oman turvallisuutemme, toisten turvallisuuden, vesillä liikkumisen turvallisuuden vuoksi.

En ymmärrä sitä ollenkaan, että asenteemme lähtee siitä, että meillä pitäisi olla koko ajan joku poliisi tai joku muu rannikkovartiosto valvomassa vesillä liikkumisen käyttäytymistä. Jos ei tällaista ole, niin sittenkö me käyttäisimme liivejä vai emme käyttäisi. Eikö se lähde siitä, että turvaamme oman turvallisuutemme?

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomenlahden rannalla 56 vuotta eläneenä ja kaksi vuotta Gattegatin rannalla, joka on erittäin myrskyisä Itämeren lahti, olen todennut, että paras pelastautumisväline nimenomaan soutuveneessä on se, että soutuvene on uppoamaton. Vedellä täytyttyään sellainen ei uppoa, ja veteen horjahtanut pystyy käyttämään sitä hyvin apuvälineenään. Jos on horjahtanut veneestä ja vaikka on pelastusliivit kuinka hyvin siellä paikallaan, ei niistä ole mitään apua. Olen kannattamassa ed. Bremerin ehdotusta. Vielä parempi se olisi ollut, jos olisi tämä uppoamattomuus tuotu esiin, eikä sanoisin noin melko tiukkaa metrimäärää.

Toisaalta voidaan todeta, ettei enemmistö soutuveneiden käyttäjistä yleisesti ottaen paljon sataa metriä pidemmälle kotirannoilta lähde. Ne jotka lähtevät, ovat urheilullisia ja heillä on varmasti kaikki mahdolliset kypärät ja välineet mukanaan. Kannatan ed. Bremerin ehdotusta.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Bremerin 100 metrin matkasta on tullut kova keskustelu ja kysymys, kuinka se mitataan jne. Minä ratkaisin tämän asian niin, ja jätän ed. Bremerin harkintaan, että jos savossa oltaisiin, pistettäisiin ”jonni matkoo”. Se ehkä olisi riittävän väljä ja sopivan tiukka tämän asian hoitamiseksi kuntoon.

Mutta vakavasti ottaen, kun tässä tuli huudeltua vähän välihuutoja ilman puhemiehen valtuutusta muutamasta tupakkateollisuuteen liittyvästä kysymyksestä, niin tämänkin keskustelun yhteydessä on kyllä tullut selväksi, että kovasti valikoivaa tämä huoli itsemme ja toistemme turvallisuudesta kyllä tässä tässä valtakunnassa on.

Tupakka sentään taitaa tappaa huomattavasti enemmän kuin hukkumisonnettomuudet. Tulee tässä nyt vakavasti miettineeksi, pitäisikö tehdä aloite siitä, että tupakointi myös kiellettäisiin ja mahdollisesti jopa tupakkatuotteiden valmistaminen. Olen valmis allekirjoittamaan moisen aloitteen.

P u h e m i e s (koputtaa): Asiaan!

Ed. L e h t o s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pykäläinen viittasi näihin keski-ikäisiin miehiin, jotka huonolla esimerkillä näyttävät mallia tuolla rannoilla, kuinka vesillä ollaan. Sain siitä kimmokkeen tähän puheenvuoroon.

Haluaisin todeta sen, että omakohtaisesti olen tuolla Saimaalla, Pihlajavedellä liikkunut hyvin paljon ja olen pannut merkille sen, että kyllä siellä jo tänä päivänä ja vuosia ollaan varauduttu siihen, että kun lähdetään vesille, niin siellä on kaikki nämä turvallisuusmääräykset kunnossa. Silloin kun keliolosuhteet vaativat, niin silloin pelastusliivit laitetaan päälle ja lähdetään sitä kautta vesille.

Tämä esitys, jos tämä johtaa siihen, että tulee tällainen liivipakko joka tilanteessa, niin kyllä se johtaa mielettömyyksiin. Ajatellaan hyvissä olosuhteissa siinä lähirannoilla vaikkapa ongelte lähtemistä. On aivan mielettöntä pukeutua tai varustautua tällä tavalla näitten liivien kanssa. Minusta tämä ed. Bremerin esitys, joka täällä on meille jaettu, tämä on muutoin hyvä, mutta tämä 100 metriä on turhan tarkka matka. Jos sen voisi jotenkin poistaa, niin olisi hyvin helppo yhtyä tähän näkemykseen.

Minä korostaisin tätä neuvonnan ja valistuksen merkitystä ja myös sitä, että asetuksella on tätä lakiesitystä kyllä paikattava.

Ed. P i h a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta tämä ed. Bremerin kannattaminen ei jää pelkästään keski-ikäisten miesten tehtäväksi, kuten ed. Pykäläinen puheenvuorossaan sanoi, käytän puheenvuoron.

Ed. Pykäläinen puhui asennemuutoksesta, ja tässä salissa aika usein on sellainen kummallinen näkemys, että asenteita muutetaan parhaiten säätämällä lakeja, joita ei voi valvoa, joita siis ihmiset tulevat joka tapauksessa käsittelemään hyvinkin maalaisjärkisellä tavalla eli eivät välttämättä aina sitä lakia myöskään noudata.

Täytyisi myös muistaa se, että puhutaan koko yhteiskunnan asenteesta siihen, kuinka lakeja

ylipäänsä kunnioitetaan. Ehkä on myös meidän tehtävämmä silloin, kun täällä lakeja säädämme, miettiä tätä kokonaisuutta eikä ainoastaan yksittäistä asiaa.

Toinen asia on se, että tässä puhutaan turvallisuusnäkökohdasta. Eikö kuitenkin ole sillä tavalla, että turvallisuus, varsinkin oma turvallisuus, on ensisijaisesti yksilön oma asia? Lainsäätäjä ei sitä turvallisuutta pysty millään tavalla takaamaan, vaikka kuinka yrittäisi erilaisella lainsäädännöllä, ja sekin tulisi ottaa huomioon silloin, kun erilaisia lakeja täällä säädämme.

Tässä keskustelussa on myös ollut hyvin kummallisia piirteitä. Ed. T. Pohjola muun muassa puhui gallupeista, joiden perusteella oliko 2/3 suomalaisista on sitä mieltä, että tämä lakiehdotus on hyvä. Ehkä me emme kuitenkaan täällä gallupeitten perusteella säädä lakeja, vaan pyrimme siihen, että lait ovat sellaisia, että ihmiset niitä voivat noudattaa, ihmiset niitä voivat kunnioittaa ja ennen kaikkea, että ne ovat järkeviä sen kokonaisuuden ja sen asian kannalta. Tämä lakiehdotus mietinnön mukaisena ei sellainen ole.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pihalle haluan vastata, että en todellakaan ole koskaan ajatellut niin enkä usko siihen, että pelkällä lainsäädännöllä muutetaan asenteita. Mutta jos asenteet on tällaisia, uskon, että laki saattaa olla siellä kattoon edes jonkin verran ohjaamassa, niin että ne asenteet hieman nopeammin muuttuisivat. Niin kuin aikaisemmin sanoin, uskon kuitenkin siihen, että suomalaisessa demokratiassa lainsäädännön tarkoituksena on tietyllä tavalla ohjata kansalaisten toimintaa, valvoa sitä ja tehdä yhteiskunta toimivaksi.

Kyllä tässä on kysymys, jos mennään lainsäädäntöpuoleen, valtion varoista. Meidän vero-aroistammehan koituvat maksettaviksi leskeneläkkeet, puoliorpojen ja lasten eläkkeet, kun isännät ovat hukkuneet. Kyllä sekin aiheuttaa silloin meille kustannuksia, eikä ole selkeästi vain näin, että tämä on nollalaki.

Jos meillä todella asenteet ovat jo nyt muuttuneet ja ihmiset ymmärtävät oman parhaansa, oman turvallisuutensa, silloinhan tämä laki ei myöskään haittaa ketään, koska kaikki ovat jo tottuneet siihen, että käyttävät pelastautumisvälineitä vesillä liikkeussaan.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys kokonaisuutenaan näyttää lähtevän

sellaisesta näkemyksestä, että tämä kansa on pöljää. Kansa, joka on vesien varrella iät kaiket asunut, ei ymmärrä yhtään mitään.

Minä yhdyn pitkälle siihen viisaaseen argumentointiin, jonka ed. Juhantalo aloitti ja jota juristisiipi ja poliisisiipi ovat jatkaneet. Kyllä valistukseen täytyy luottaa. Täällä joku jo esitti tilastoja, että valistus on tuottanut tulosta: Keski-ikäiset humalikkaat hukkuvat vähemmän. He ovat oppineet pitämään keulavisiirinsä kiinni. Uskon, että jatkossakin valistus tuottaa tulosta ja ihmiset vapaaehtoisesti huolehtivat omasta turvallisuudestaan.

Täällä on tullut jo esille eräs merkittävä ehdotus, jonka ed. Vähänäkki esitti, että pyritäisiin veneen tai muun kulkuneuvon uppoamattomuus varmistamaan. Se olisi eräs hyvä ehdotus.

Minäkin näkisin, niin kuin ed. Lax esitti, että käytännön elämälle vierasta lainsäädäntöä ei pidä ylipääntäänkään säätää. Olen täsmälleen samaa mieltä. Sen tähden näkisin, että tämä lakiesitys täytyisi kokonaisuudessaan hylätä ja tästä kiireestä luopua ja lähettää se laiskanlaksynä uuteen valmisteluun. Ei tämä ole kypsää harkintaa ja sellaista, mitä kansalle voitaisiin koh-tuudella tarjota.

Ed. K i v i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on kyllä siinä mielessä hieman outoa, että minun mielestäni tämä lakiesitys ja varsinkin tämä valiokunnan mietintö on käsitetty hieman väärin. Täällähän sanotaan selkeästi sivulla 3, että "liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että vesikulkuneuvoissa on pelastusvälineistöä". Tässä ei olla säätämässä olennkaan niin vakavia velvoitteita, kuin täällä annetaan ymmärtää. En tiedä, helpottaisiko se tätä tämän lain hyväksymistä, että tarkasteltaisiin tätä lakia nimenomaan siitä näkökulmasta, että vesikulkuneuvojen varustelutason pitää olla asianmukainen. Siitähän tässä periaatteessa myös on kyse.

Kun täällä monet ovat vastustaneet tätä kohtaa laista nimenomaan siksi, että tätä on vaikea valvoa, niin minusta ed. Bremerin pontta vasta on vaikea valvoa, kun asetetaan tarkkoja rajoja; on se sitten 100 metriä tai jonkin matkaa, se on ihan sama. Kun kerran määrätään, että pelastusvälineistöä pitää olla, silloin niin pitää määrätä. Minusta tässä on kerta kaikkiaan vain kaksi vaihtoehtoa. Toivoisin, että tehtäisiin edes parempia ponsiesityksiä kuin tällaisia.

On aivan selvää, että jos veneessä on liivit ja varsinkin, jos ne ovat päällä, turvallisuus on huo-

mattavasti parempi, kuin jos pelastusvälineistöä ei ole.

Puhemies: Kehotan muistamaan vastauspuheenvuoron ominaisuudet.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä eri mieltä ed. Ryhäsen kanssa. Kyllä lakimuutoksilla pystytään vaikuttamaan asennemuutosten vauhtiin ja nopeuttamaan myönteisiä asennemuutoksia.

Kukaan ei varmasti voi kiistää sitä, että esimerkiksi turvavyöpakko on ollut paikallaan. Ihminen laittaa tällä hetkellä lähes automaattisesti turvavyön kiinni, kun menee autoon, eikä laita ainoastaan sen takia, että jos poliisi tulee vastaan ja tulee sakko. Hän laittaa sen sen takia, että hän on tiedostanut asian ja on tapahtunut asennemuutos. Turvavyö luo turvallisuutta, turvavyö vähentää loukkaantumista ja kuolemissa riskiä jne. Eli lainmuutoksilla pystytään vaikuttamaan asenteisiin.

Olen samaa mieltä siinä, että ed. Bremerin ehdotus itse asiassa antaa sellaisen viestin, että veneisiin ei tarvitse laittaa pelastautumisvälineitä, ei ainakaan siltä osin, mikä rajattaisiin ulkopuolelle. 100 metriä on todella käsittämätön. On erittäin kovavirtaisia jokia, joista ei montaakaan ole yli 100 metriä leveitä, ja kaikki ne jäisivät tämän ulkopuolelle. Valvonta todella olisi erittäin vaikeaa.

Itse en ole sen paremmin käytännössä kuin teoriassakaan hukkunut kertaakaan, mutta monta tuttua on hukkunut. Olen kova kahlaamaan ja huono uimaan, ja minusta 100 metriäkin on kyllä liikaa. Ainakin meikäläisen tyyppisiä ihmisiä varten lainmuutos on ihan perusteltu.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Uotila on nyt kyllä kerta kaikkiaan aivan liian syvillä vesillä. Perustelulausemassani ehdotan, että "soutuveneisiin määrättävään pelastusvälineistöön ei sisällytetä". Siis lähden siitä, että sinne tulee pelastusvälineistöä. Mitä lailla voidaan kansalle opettaa? Turvavyöt määrättiin pakollisiksi 21 vuotta sitten, ja vieläkin näkee, ettei niitä käytetä kovinkaan paljon varsinkaan kaupungissa. Se siitä, mihin lakimääräyksillä päästään.

Lain perusteluissa sanotaan, että kaikissa vesikulkuneuvoissa on tarkoitus edellyttää olevan hyväksytty pelastus- tai veneilyliivit jne. Tähän valiokunta on lausunut vain, että toivotaan, ettei liivipakkoa ole, vaan määrätään välineistö. Sen-

hän takia yritän perustelulausemalla selventää, että pelastusvälineistölle "kyllä", liivipakolle "ei."

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ryhänen totesi, että ihmisten omaan harkintaan pitäisi pystyä luottamaan. Hän on kuitenkin keski-ikäinen mies, ja kuten totesin, meidän keski-ikäisten miesten kannat ovat täällä kuulemma jo määrittyneet. Tässä suhteessa oli hyödyllistä kuulla ed. Pihan puheenvuoro, hän on kuitenkin nuorekas nainen. Olennaista on, että hän edusti hyvin vanhaa ja vahvasti perinteistä konservatiivista linjaa, jonka mukaan ei pidä säännöksillä rajoittaa yksilöiden vapautta ja vapaata harkintaa.

Muistan hyvin elävästi englantilaisen keskustelun. Opiskelin Englannissa 70-luvun lopulla, jolloin keskusteltiin turvavyöpakosta autoissa ja konservatiivinen puolue Englannissa otti jyrkän selkeän kannan, että ihmisten perusvapauksiin kuuluu oikeus istua autossa, ilman että lakisäänteisesti joutuu kytkeytymään penkkiin.

Eletään uusia aikoja. Siitä on kulunut jo parikymmentä vuotta, ja Englannissakin on jo turvavyöpakko ja on ymmärretty, että säädöksillä tulee tarvittaessa myös rajoittaa ihmisten vapautta, jos se on sekä kollektiiviseksi että viime kädessä myös yksilöiden hyödyksi. Siltä pohjalta itse arvostan tätä lakiesitystä.

Ed. Ryhänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kiljusen näkemykseen sanon, että valistukseen luottava ihminen ei ole konservatiivinen, mutta sosialistiseen holhouslouteen ja näkemykseen luottava on. Ed. Kiljusen asenne edustaa juuri puhtaimmillaan sosialistista holhousmentaliteettia, josta on Suomessakin syytä luopua.

Ed. Uotilalle sanoisin, että asenteethan ovat jo muuttuneet, valistus on tuottanut tulosta: Hukumiskuolemia on yhä vähemmän. Liivejä ja muita turvavälineitä käytetään enemmän. Kansa ymmärtää, kansaan voi luottaa myöskin tässä asiassa. Ei kansa niin typerää ole, että meidän tarvitsisi joka asiassa holhota ja osoittaa sormella. Turhaa lainsäädäntöä ei kannata ryhtyä tekemään ollenkaan. Kun täällä on tullut esille monia asioita, joissa esityksessä on epäkypsyyksiä ja arveluttavia seikkoja, se täytyy antaa laiskanlakisyksi.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Aikaisemmin keskustelun aikana viittasin meluongel-

maan ja katsoin, ettei hallituksen esitys eikä tavallaan myöskään mietintö kyllin voimakkaasti tätä asiaa huomioi. Ed. Mölsä viittasi 16 §:ään. Haluaisin täsmentää asiaa sikäli, että 15 §:ssä todetaan alueelliset kiellot ja rajoitukset, mutta siinä taas todetaan poikkeukset, joita on työn- teon ja asunnon sijainnin vuoksi tarpeellinen vesikulkuneuvon käyttö. Tämän rajoituksen mukaan voitaisiin kieltää ajamista moottorive- neellä ainoastaan silloin, jos nopeusrajoitus tu- lisi ylitettyä. Eli tässä kohdin mielestäni olisi ol- lut hyvin tarpeellista huomioita kohtuuton meluhaitta nimenomaan niin, ettei esimerkiksi työntekoon tarvittavaa alusta tai asunnon si- jainnin vuoksi käytettävää vesikulkuneuvoa saisi käyttää niin, että se aiheuttaa kohtuutonta meluhaittaa. Tähän liittyy kyllä sisäänrakennet- tuja ongelmia, ja niihin haluaisin ed. Mölsälle viitata.

Liityn esimerkiksi ed. Paula Kokkosen mieli- piteisiin siinä, että kyllä me olemme liikenneva- liokunnassa hieman huonosti asiaan päässeet si- sälle ja nimenomaan ehkä sen takia, ettemme ole pystyneet kyllin jämäkästi vaatimaan asetus- luonnosta käsittelyyn. Sitä siis ei ollut.

Lopuksi toteaisin vielä käytännön kysymyk- senä kelluntavälineistä, että olemme hoitaneet hypotermiapotilaita, jotka ovat olleet kellunta- laitteiden varassa hyvinkin lähellä rantaa esimer- kiksi ulkosaaristossa. Olemme pystyneet pelasta- maan heidät nimenomaan sen takia, että heillä on ollut kelluntalaitteet ja he ovat alle 100 met- rinkin etäisyydellä rannasta kelluneet ja säilyneet hengissä. Lämpötila on pudonnut, mutta se on pystytty poliklinikan elvytyksessä nostamaan. Kyllä sopii perustella myös kelluntalaitteiden säilyttämistä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Itse en kannata sellaista lainsäädäntöä lainkaan, jota ei käytännössä pystytä edes joltakin osin valvo- maan. Tiedämme, mitkä resurssit esimerkiksi vene- liikenteessä poliisilla on. Tästä tulee samanlai- nen kuin tupakkalain säännöksistä koskien alle 18-vuotiaita. Muitakin vastaavia on, joilla ei ole käytännössä mitään merkitystä. Mielestäni, päinvastoin kuin täällä on sanottu, tällainen oh- jaa kansalaisia tottelemattomuuteen, kun on laki, jota ei tarvitse noudattaa. Missä tulee raja ja koska on sellainen laki, jota noudatetaan? Eli olemme menossa hyvin pitkälle kohti vanhaa DDR:läistä systeemiä eli sitä, että kaikki toimin- not pitää säännellä.

Käytännössä tulee myös ongelmia siitä, jos

veneen pohjalla on kelluntavälineet, pelastuslii- vit. Ponnessahan ei puhuta kelluntaliiveistä, vaan nimenomaan pelastautumisvälineistä. Jos vene kaatuu, mitä se auttaa, jos ne siellä pohjalla ovat? Saattaa olla, että monta veteen putoamista tapahtuu juuri sen takia, että pohjalla on esimer- kiksi kelluntaliivit. Jos ne määrätään pakolliseksi esimerkiksi verkkokalastuksessa, niin veikkaan, että aika monta kertaa pudotaan yli laidan sil- loin, kun verkot ovat tarttuneet liiviin.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Ar- voisa puhemies! Lainsäätely Suomen maassa on ohjannut käyttäytymistä, ja siinä suhteessa ihai- len suomalaista kulttuuria, suomalaisia ihmisiä, että ilman suurta poliisin tai järjestysvallan pel- koa ihmiset ovat noudattaneet lakeja. Tässäkin laissa, myönnän kyllä, on tiettyjä hankaluuksia ja varmaan riskejä olemassa seurannan ja val- vonnan suhteen. Jos tällä tavoin pystymme pe- lastamaan edes yhden suomalaisen ihmisen hen- gen vuosittain, olemme tehneet jo suuria. Toi- von, että ymmärrämme lain periaatteen emmekä pyri pilkun seurantaan, sillä tavoitteena valio- kunnankin mietinnöllä on nimenomaan lisätä vene- ja vesiturvallisuutta, joka on Suomessa kohtuuttoman huonoa.

Mitä tulee yleensä sääntelyyn, kun on puhuttu turvavöistä, kypäristä — Yhdysvalloissa puhut- tiin siitä, että kypäriä ei haluttu käyttää mootto- ripyöräilyssä — niin kyllä perustehtävänä Suo- messa on ollut ja tulee olemaan varmasti se, että me yhteisesti ja kollektiivisesti, jos yksilöt eivät turvallisuudesta välitä, huolehdimme siitä, että pyrimme auttamaan ja sitä kautta pelastamme ihmisten henkiä.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Vistbacka totesi, että tätä on mahdoton valvoa ja sen takia tällaista lain- säädäntöä ei pidä tehdä, minusta pitäisi muis- taa, että käsittelyn pohjana on valiokunnan mietintö, jossa todetaan, että liikennevaliokun- ta pitää tärkeänä, että vesikulkuneuvoissa on pelastusvälineistöä. Tekee mieli kysyä, mitä väärää tässä on, myöskään ed. Vistbackalle. Nimenomaan korostetaan sitä, että erityisissä tapauksissa, kun asetusta säädetään, voitaisiin ottaa huomioon, että pelastusvälineitä ei tarvi- ta. Silloin on kysymyksessä nimenomaan erilai- set urheilutapahtumat ja urheilukäytössä olevat kanootit ja soutu-laitteet. Näkisin, että valio- kunta on aikaa käyttänyt aivan riittävästi asian selvittämiseen.

Ed. Bremerin lausumaehdotus liittyy tähän asiaan. Hänhän myös lähtee, kuten itsekin totesi, siitä, että pelastusvälineistöä pitää veneissä olla, mutta jostain syystä hän kuitenkin haluaa sulkea yhden muodon pois eli kelluntaliivit. Joutuu kysymään, mitä heikkoa on kelluntaliiveissä, että niitä ei pitäisi sisällyttää pelastusvälineistöön yhtenä vaihtoehtona.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbacka näki pöpöjä, vähän niin kuin ed. Ryhänen, että tähän on jotenkin DDR:ää tai sosialismia sotkettu, niin kuin pelastusvälineistö olisi jotenkin sosialismin välikappale tai symboli, kun sääntelyjä tehtäisiin. Minä en kuitenkaan näin sitä näkisi.

Yleensä pelastusvälineiden ongelmaan verkkokalastajien osalta, mitä ed. Vistbacka totesi, niin minusta tämänhän tekee sen, että niiltä, jotka valmistavat välineitä, vaaditaan tuotekehittelyä, että sen tyyppiseen suuntaan tehdään niitä, ettei erillisiä tartuntaongelmia olisi eikä laitteissa ole hakasia ja kettinkejä, mihin ottaa kiinni, sellaiset sileät liivit, mitkä on hyvä vetää päälle, ja myös verkkokalastajat laittaisivat ne. Ennen kaikkea verkkokalastajathan joutuvat olemaan kaikenlaisissa olosuhteissa myrskyissä vesillä. Toivoisi ennen kaikkea, että ammatti-ihmiset joutuisivat käyttämään ja käyttäisivät näitä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua lähteä yksityiskohtiin, mutta kaiken kaikkiaan toteaisin keskustelusta ja nimenomaan vastauspuheenvuoroista sen, että jos te, arvoisat edustajat, luette tarkoin lain ja valiokunnan mietinnön, huomaatte, että tämä on avoin asianajovaltakirja hallitukselle tehdä mitä hyvänsä. Sen johdosta minä olen kritisoinut sitä, että liikenneministeriö ei pystynyt toimittamaan asetusuonnosta, jolloin eduskunta ja valiokunta olisivat voineet tutustua siihen, mitä hallitus ja liikenneministeriö todellisuudessa tarkoittaa parannuksilla, joita esittää. Tämä laki on liian väljä kokonaisuudessaan.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka sanoi juuri samoja sanoja, mitä minullakin on tarkoitus. Tämä laki on todellakin liian väljä. Mutta vaikka me hyväksyisimme tämän ed. Bremerin ponnenkin, niin siitä huolimatta asetus voitaisiin antaa aivan oikeana. Siitä minä olen vähän eri mieltä, kun täällä on sanottu, että suomalaiset eivät lakia noudattaisi. Suomalaiset

noudattavat aivan liiankin paljon joissakin tapauksissa lakeja ja esimerkiksi sopimuksia, kun EU:hun hypätään. Siinä mielessä en välttämättä sitä valvontaakaan kaipaa, ehkä laki luo aina mahdollisuuden ja ohjaa oikeaan käyttäytymiseen.

Ed. Bremerin ponsi olisi ehkä aivan hyvä, mutta epäilyttää sata metriä todellakin, tuo mitaushomma. Hukkumistapauksissa valitettavasti käy sillä tavalla, että mittaus suoritetaan hukkumisen jälkeen eikä sitä ennen.

Tämä on vähän kaksipiippuinen asia. Jos tällaista asiaa käsiteltäisiin jossakin kaupunginvaltuustossa, tämä ponsi hyväksyttäisiin yksimielisesti, mutta kun meidän pitää olla tästä eri mieltä välttämättä, me saamme keskustella niin pitkään kuin mahdollista.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty asiantuntevia puheenvuoroja, rannalla syntyneet ja jotkut jopa lähes kolmeen kertaan hukkuneetkin ovat asiasta puhuneet. Ehkä on paikallaan, että tällainen täysin järvetömässä kunnassa, kaukana rannalta syntynyt ja kasvanutkin eikä kertaakaan hukkunut käyttäjä puheenvuoron asiasta.

Olen täysin valiokunnan mietinnön kannalla, jossa ymmärtääkseni on kysymys nimenomaan veneiden varustelutasosta, ei pelastusliivien käyttöpakosta. Kysymys on vesiturvallisuuden lisäämisestä.

Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että valiokunnan mietinnössä on toteamus, että valiokunta toivoo, että asetuksessa ja alemman tason määräyksissä asiaa voidaan vielä tarkemmin harkita ja voitaisiin pelastusvälineiden vaatimuksesta joissakin tapauksissa luopua.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ponttonivene, jonka otin aikanaan alkupuheenvuorossani esille ja jota ovat myös muut paljolti käsitelleet, sehän ratkaisee koko ongelman josain määrin. Tietenkin jos ihminen putoaa veneestä tuulella, ponttonivene lähtee aika liukkaasti toiseen suuntaan eikä sitä enää tavoita. Tiedän konkreettisia tapauksia, joissa ponttoniveneestä huolimatta Ikaalisten Kyröjärvellä ihan selvin päin oleva henkilö on hukkunut.

Ed. Bremerin ponnen, jos sitä hiukan karrikoidaan, tarkoituksena on tietysti se, että ei voitaisi säätää sen tyyppisiä säännöksiä, että jos mennään rantakaislikosta katsomaan katiskaa, siinä täytyy olla liivit päällä, jolloin voidaan kysyä, mitä pappi pelkää, kun liivit päällä menee

katiskaa katsomaan 30 senttiä syvässä vedessä. Ed. Bremerin ponsi on ehkä kirjoitettu sellaiseen muotoon, joka helposti antaa väärää käsityksiä, mutta sen tarkoitus on kuitenkin oikea.

Siinä mielessä, kun täällä on puhuttu siitä, että ministeriölle annettaisiin liian laajoja, epäselviä ja vapaita käsiä, vaikka ed. Bremerin ponsi ei ehkä sanallisesti ole paras mahdollinen, niin kuten aikaisemmin sanoin, alussa mietin, onko se hyväksyttävissä, sitten tulin siihen käsitykseen, että on parempi kuitenkin viestinä ministeriölle ponsi hyväksyä, jolloin ed. M. Korhonen sanoin minun olevan epälooginen. Olen miettinyt asiaa ja lähdän siitä, että viesti, mikä tässä ministeriölle menee, saattaa olla positiivinen asian lopulliselle kehitykselle.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Olen aika hämmentynyt kuunnellut nytkin tätä keskustelua asiasta, kuten jo asian aikaisemmassa käsittelyssä. Minä en oikein millään voi ymmärtää sitä, mitä ihmeen pahaa siinä on, jos veneisiin määrätään pelastautumisvälineitä. En ymmärrä myöskään ed. Bremerin näkemystä siitä, että soutuveneisiin ei tälle tietylle matkalle niitä tarvittaisi. Nythän tapahtuu varsin usein tilanteita, että esimerkiksi kalastajat, varsinkin vapaa-ajan kalastajat, harrastuskalastajat, tippuvat esimerkiksi verkkoa nostaessaan. Itse tiedän kolme tällaista tapausta. On todettu, että jos olisi ollut esimerkiksi liivit päällä tällä verkon nostajalla, hän olisi saattanut pelastua, kun apu olisi ennätänyt lähelle, kun hän olisi pystynyt pidemmän aikaa kamppailemaan vedessä.

Suomalainen pelastusvälineistö on hyvin kehittyntä ja sitä koko ajan kehitellään. Minusta päinvastoin kun nyt sanotaan, että ei haluta hankkia, ehkä varmaan on myös niin, että ei ole tullut hankituiksi niitä välineitä riittävästi, kun ei siihen ole ollut minkäänlaista lain velvoitetta. Minusta tuntuu, että tämä laki toimisi todella erittäin hyvänä kasvattavana asiana ja myös sillä tavalla, että perheenisät, kuten jo aikaisemmin sanoin, myös miehet rohkenisivat laittaa niitä päälle. Ei ole mitenkään miehisyttä alentavaa, jos veneessä on liivit päällä.

Ed. J u h a n t a l o : Arvoisa puhemies! Meidän valtiosäännössämme ei jaeta lakeja muun muassa siten kahteen osaan, että nämä lait on tarkoitettu asennekasvatukseen ja nämä lait on tarkoitettu noudatettaviksi. Minusta tuntuu oudolta, että eduskunnan salissa viriää sellainen harrastus, että tehdään tämä laki nyt vain sen

vuoksi, että asenteet muuttuisivat. Lainsäädäntömme ei tunne sellaista mallia.

Minusta ed. Vähänäkki ja monet muutkin ovat puhuneet viisaasti. Kun puhutaan pienveneestä, soutuveneestä, paras pelastautumisväline on kunnan vene. Kun monelta soutuveneeseen omistajalta usein airotkin puuttuvat, kun he hukuvat, on selvää, että erilaiset välineetkin sieltä veneestä katoavat. Ei niitä aina ole autossa taikka moottoripyörässä tai mopossa mukana, kun veneelle mennään. (Ed. Gustafsson: Ei kaikilla ole varaa Volvoonkaan, täytyy käyttää turvavöitä!)

Minusta oli aika kummallista, että ed. Tennilä, joka ei niin ole harrastanut EU-myönteisyyttä, esitti, että pian on EU:sta tulossa normi, jonka mukainen vene Suomessakin pitää tehdä. Hän nyt ihailee Ison-Britannian tai Ranskan suunnittelukomission taitoa tehdä suomalaisille soutuvene. Me emme tarvitse tällaista opastusta. Me osaamme tehdä veneen. Hyvä soutuvene on tässä paras.

Valiokunnan mietintö saattaa olla asiallinen ja hyvä, mutta tässä on selvä puute, se, että asetussuunnosta ei ole saatu. Herää epätietoisuus, minkälaisin valtuuksin ja minkälaisin haluin ministeriö laatii ehdotuksen siitä välineistöstä, joka pienveneessä ja soutuveneessäkin pitää olla. Minusta tässä muun muassa ed. Pihan tavoin, jota moititaan konservatiiviksi, on esitetty monia hyviä ja maltillisia puheenvuoroja siitä, että eduskunnan viesti ministeriölle on aivan selvä: Turhanpäiväisyyttä ei pidä laatia muun muassa soutuveneille, vaan paras on hyvä vene. Sen jälkeen katsotaan maltilla, mitä siinä pitäisi olla mukana.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa on todettu, että valmistelussa on ollut puute, ettei asetussuunnosta ole ollut nähtävissä. Tästä samasta asiasta kuitenkin valiokunnassa puhuttiin pitkään ja hartaasti, ei ehkä ihan niin pitkään kuin täällä on tänään puhuttu.

Siitä johtuen mietinnön sivulle 3 on tämä sama asia kirjattu vähän toisin sanoin. Täällähän lukee: "Liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että vesikulkuneuvoissa on pelastusvälineistöä. Liikennevaliokunta kuitenkin toivoo, että asetusta ja alemmanasteisia määräyksiä valmisteltaessa selvitetään voitaisiinko vesikulkuneuvot ja niiden käyttöalueet ryhmitellä siten, ettei pelastautumisvälineitä erityisissä tapauksissa vaadittaisi." Minusta tämä on sama asia, mutta huomatt-

tavasti paremmin sanottu kuin ed. Bremerin ehdotuksessa, joten valiokunnan mietintö on tältä osin ihan kunnossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Bremer ed. Itälän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Eduskunta edellyttää, että valvonnan mahdollistamiseksi soutuveneisiin määrättävään pelastusvälineistöön ei sisällytetä kelluntaliivejä rannan välittömässä tuntumassa, jona voidaan pitää puolta (100 m) opetushallituksen sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton määrittelemästä uimataidon minimivaatimuksesta (200 m)."

Lisäksi on ed. Bremer ed. Janssonin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus, huomattavasti perusteellisemmin kuin mihin lakiehdotuksen liian kiireinen käsittely on antanut mahdollisuuden, selvittää rekisteröitävän moottoriveneen ajamiselle vaaditun 15 vuoden ikärajan vaikutuksia muun muassa nuorten mahdollisuuksiin kasvaa saaristossa ja jäädä sinne asumaan ja että hallitus tarvittaessa ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Bremerin 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Bremerin 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 54. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Bremerin 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Bremerin 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 30 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 58. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 87/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 62/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 6/1996

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. **G u s t a f s s o n :** Arvoisa puhemies! Tässä on kolmannessa käsittelyssä koulutuspoliittisesti varsin merkittävä lakiesitys, jossa vapautetaan ammatillista koulutusta, jota Suomessa on säädelty aika voimakkaasti.

Lakiesityshän tulee käytännössä merkitsemään sitä, että oppilaitokset varsin itsenäisesti tulevat päättämään ammatillisesta koulutustarjonnasta, kuitenkin toimilupansa määräämissä rajoissa. Tämänkin lakiesityksen jälkeen opetusministeriölle ja valtioneuvostollekin toki jää määrällinen puitesuunnittelu. Lakiehdotuksen mukaanhan valtioneuvosto hyväksyy ammatillisen koulutuksen kehittämisen suuntaviivat ja päättäisi koulutuksen määrällisistä tavoitteista koulutusaloittain ja -asteittain sekä kieliryhmit-

täin sen mukaan kuin opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta annetussa asetuksessa säädetään.

Mielenkiintoista jatkossa on, mikä merkitys näillä määrällisillä tavoitteilla on, joita valtioneuvoston kehittämissuunnitelmissa asetetaan. Sanon sen tässä ihan avoimesti, että esimerkiksi itseäni niin koulutuspoliittisesti kuin älyllisesti-kin kiinnostaa, miten valtioneuvoston määrällinen puitesuunnittelu ja vallan siirtäminen oppilaitostasolle yhdistetään ja koordinoidaan. Elävä elämä tulee osoittamaan näiden kytkentöjen mahdollisuuden. Helpostihan tässä käy tietysti niin, mikä on lain tarkoituksin, että totta kai oppilaitostasolla, jos ja kun se toimii kiinteässä yhteistyössä paikallisen elinkeinoelämän ja koulutustarvetutkimuksen kanssa, on ehkä parhain tieto ja herkkyytys reagoida alueelliseen ja paikalliseen työvoimatarpeeseen. Miten tähän sitten yhdistetään koko valtakunnan ammatillisen työvoiman koulutustarve, on sellainen kysymys, jota opetusministeriössä tietysti joudutaan miettimään ja hakemaan tarvittaessa keinoja tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Arvoisa puhemies! Halusin pyytää tämän puheenvuoron erityisesti sen takia, että haluan nyt kuitenkin kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että kysymyksessä on merkittävä koulutuspoliittinen uudistus ja muutos. Tähän astihan lääninhallitukset ovat suorittaneet alueellista koordinoititehtävää.

Haluan tässä myös ääneen sanoa sen, mikä on myös kirjattu sivistysvaliokunnan mietintöön: ”Huolimatta puutteistaan ja jäykkyydestään nykyinen säätelyjärjestelmä, jossa keskeisinä toimijoina ovat lääninhallitukset, on toiminut tyydyttävästi”. Tässä olisi yhtä hyvin voinut olla myös, että se on toiminut vähintään kohtuullisen hyvin. ”Järjestelmä on taannut kohtuullisen hyvän ja järkevän hallinnon toteuttamisen. Alueellisen kokonaistilanteen hallinta on pystytty hoitamaan hyvin. Jatkossakin tulee huolehtia koordinaation toimivuudesta ja riittävän tehokkaasta ohjauksesta mahdollisissa ristiriitatilanteissa.”

Sivistysvaliokunta kävi juuri tästä asiasta varsin perusteellisen keskustelun ja halusimme, viitaten oikeastaan viime viikkoina käytyyn keskusteluun lääninhallitusten ja läänien roolista ja tarpeesta, myös todeta, että tältä osin läänien kouluosastot ovat toimineet hyvin ja haluamme myös tässä yhteydessä antaa siitä tunnustuksen. Se, että nyt läänit jäävät lainsäädäntöroolista pois, on ikään kuin uudistuksen logiikan seu-

rausta eikä niinkään tarkoita sitä, että lääneissä ja kouluosastoissa olisi ollut sinällään mitään vikaa.

Johtuen siitä, että tämä muutos on periaatteellisesti ja käytännössä hyvin suuri, valiokunta halusi kirjata hyvin perusteellisen seurantaponnen. Itse asiassa seurantaponnet kertovat aina siitä, että asiantuntijavalioikunnat ovat jossain määrin epävarmoja siitä, tuleeko laki toimimaan siinä suunnassa kuin on ajateltu. Valiokunta on ponnien muodossa edellyttänyt, että ammatillisen koulutuksen määrällistä muutosta seurataan ja opetusministeriö suorittaa kolmen vuoden kulluttua perusteellisen selvityksen lain toimivuudesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä todennut kolme asiaa, joita erityisesti tulee selvittää. Ensimmäinen kysymys on se, onko laki johtanut työvoimatarpeen kannalta alueellisesti tarkoitukseenmukaiseen koulutustarjontaan. Valiokunnan mietinnössä on oikeastaan aika tiukasti edellytetty, että alueellisesti tulee yhteistyössä tehdä koulutustarveselvityksiä, joita toki nytkin on tehty, mutta jatkossa entistä enemmän.

Toisena kysymyksenä on, miten uuden lainsäädännön jälkeen on onnistuttu ratkaisemaan mahdollisia ristiriitatilanteita koulutusta mitoitettaessa paikallisesti ja alueellisesti. On todettava, että ainakin eräät asiantuntijat toivat esille sen, että vaikka lain ajatus on se, ja Suomessa tietysti muutenkin oppilaitokset tekevät yhteistyötä, niin kysymys on myös monesti tietysti käytännön elävästä elämästä ja siitä, että oppilaitokset myös keskenään kilpailevat oppilaista. Voidaan ajatella, että joillakin alueilla voi syntyä myös epätarkoituksenmukaista koulutustarjontaa ja kilpailua, joka ei ole sen paremmin nuorten kuin yhteiskunnan kokonaisedunkaan mukais- ta.

Kolmas tehtävä on muotoiltu näin: ”Miten paikallinen tai talousaluekohtainen eri tahojen yhteistyö on ammatillisen koulutuksen koordinointi- ja ohjaustehtävässä toiminut”. Itse asiassa valiokunnassa mietittiin ja puhuttiin siitä, pitäisikö tässä yhteydessä olla jo maininta siitä, tarvitaanko jonkin tyyppinen neuvottelukunta, elin, jossa olisi mukana paikallisia kouluhallinnon ja oppilaitosten, työvoimahallinnon sekä elinkeino- ja yritys-elämän edustajia, joka suorittaisi sitä tehtävää, jota läänit ovat nyt tehneet. Mutta emme halunneet mainita tässä yhteydessä nimeltä mitään. Haluttiin jättää se auki. Tässä yhteydessä on myös avoimesti todettava, kun aluehallintomme elää muutoksen tilaa, tällä het-

kellä puhutaan siitä, että on tulossa 15 työvoimaja elinkeinopiiriä, löytyykö näiden tiimoilta jotakin sen tyyppistä yhteistyöelintä tai -foorumia, jossa näitä asioita voitaisiin pohdiskella ja arvioida. Sen sitten aika osoittaa.

Joka tapauksessa valiokunta on halunnut tällä perusteellisella seurantapöydällä seurata, mitä tässä isossa uudistuksessa tapahtuu. Jos elävä elämä osoittaa, että vapautta ei käytetä nuorten eikä objektiivisen koulutustarpeen pohjalta oikein, asiaan pitää voida nopeasti palata korjaamalla ja muuttamalla lainsäädäntöä.

Lopuksi haluan todeta, että hallituksen esityksen perusajatus on oikea, että oppilaitoksille annetaan mahdollisuus nopeasti reagoida nopeasti muuttuviin yritys- ja tuotantoelämän ja nuorten koulutustarpeisiin.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafsson erittäin ansiokkaassa puheenvuorossaan korosti, että oppilaitostasolla on paras herkkyys reagoida alueellisiin koulutustarpeisiin. Nimenomaan hän painotti nopean reagoinnin tarvetta.

Kuitenkin itse olen kovasti huolissani siitä, että yhteistyö, mikä työelämän ja alueellisten tarpeiden ja koulutuksen välillä voi tapahtua, on oikeastaan vielä vähän alkukengissä. Näin olen erittäin tärkeätä ja välttämätöntä, että saisimme jonkin näköisen tiiviin seurannan siihen, koska näyttää, että läänien ohjaukset ovat poistumassa. En oikein luota siihen, että koulujen ja työelämän yhteistyö pelaa niin kivuttomasti, kuin mitä kenties hallituksen esityksessä kuvitellaan. Näin ollen neuvottelukunta tai joku muu vastaava olisi ollut todella tarpeellinen seurannan vuoksi, mitä asiassa tarvitaan. Toki on ymmärrettävää, että paikallinen ja alueellinen työvoimatarpeiden huomioon ottaminen tapahtuu joustavimmin oppilaitosten ja työelämän suoran yhteydenpidon avulla, kuten mietinnössä todetaan, mutta siitä huolimatta on erittäin hyvä, että seurantapöytä täällä nyt on, että nähdään, mitä ovat ne ongelmat, jotka sieltä varmasti nousevat.

Ed. Hysäjä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gustafsson maalasi asiaa vähän toiseen malliin, kuin mitä asian ydin on. Eli sanakäänteet kätkeyvät sen tosiasian, että hallitus on tässä ottamassa valtaa maakunnista ja siirtämässä sitä pääkaupunkiin. Alueellisesti ote tässäkin asiassa heikentyy ja sen sijaan keskusjohtoisuus ja Helsinki-keskeisyys tulee oleellisesti voimistumaan. Tämä ei ole tietenkään ai-

noa kysymys. Näitä on ollut lukemattomia muita kysymyksiä, mutta on valitettava tosiasia, että näin tässä tulee tapahtumaan. Yritimme valiokunnassa saada asiaan toisenlaisen käänteen ja tulemme sitä täällä esittämään.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse pidän hallituksen esitystä ja sivistysvaliokunnan enemmistön kantaa aivan oikean suuntaisena. Kuten ed. Gustafsson totesi, tässä on painotettu seuranta. Tietenkin olisi ehkä ollut sivistysvaliokunnassa järkevääkin arvioida sitä, kun aluehallinto on tällä hetkellä nyt joka tapauksessa muutospaineessa, että tällaiset uudistukset ajoitettaisiin sen mukaisesti, kun aluehallinto kehittyy. Mutta päinvastoin kuin ed. Hyssälä äsken totesi, en koe, että maakunnista ollaan viemässä valtaa, koska ne ovat niin erilaisia. Ymmärrän hyvin, että sellaiset lääninhallitusten alueella toimivat kunnat, jotka ovat läänin pääkaupunkeja tai sen välittömässä läheisyydessä, ovat hyötynyt tästä ja ovat varmasti erittäin tyytyväisiä. Mutta on paljon maakuntia, jotka ovat kokeneet, että ne jäävät aina vähän läänin sisällä jalkoihin. Koen yhteistyön kyllä pelaavan varsin hyvin pääkaupunkiseudun ja kyseisten maakuntien ja oppilaitosten välillä.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson totesi, että nykyinen malli mietinnön mukaan toimii tyydyttävästi, mutta hän antoi sille paremman arvosanan, että vähintään kohtuullisesti. Kuitenkin ed. Gustafssonkin on tämän hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla, joka, ed. Gustafsson, minun mielestäni merkitsee vallan keskittämistä Helsinkiin, opetusministeriöön. Se on varmaan tavoitekin nimenomaan tässä esityksessä, että ohennetaan lääninhallituksia, jotta ne voidaan ajaa alas.

Mielestäni tämä on kuitenkin sellainen kysymys, joka vie tätä erittäin tärkeää koulutussektoria väärään suuntaan, keskittää vallan Helsinkiin. Jonkun on joka tapauksessa katsottava pitkällä ja keskipitkällä tähtäyksellä koulutuksen suuntautumista ja määrällistäkin arviointia, kuten esitys tarkoittaakin, ja nyt se katsoja on Helsingistä ministeriö. Tähän asti ja tällä hetkellä se on ollut lääninhallitus siinä välissä. Jos ajatellaan tarpeita Lapissa ja Uudellamaalla, niin kyllä tarpeet tiedetään läänitasolla. Puolueeton, mahdollisimman objektiivinen alueen edun huomioon ottava tarkastelumahdollisuus on siellä. Oppilaitokset ovat liian matala taso katsomaan koko-

naisuutta koulutuksen suunnasta ja määrällisestä arvioinnista.

Tässä mielessä esitys on mielestäni huono. Vaikka meidän ryhmämme ei yksimielinen tässä asia ole, niin itse näen, että tätä ei pitäisi tällaisena viedä läpi, vaan todellakin katsoa ihan kokonaan uudestaan rauhallisesti.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein ymmärrä edustajien Hyssälän ja Kankaanniemen ajatuksenjuoksua siitä, että tässä valta keskitetään opetusministeriöön, kun ajatus nimenomaan on se, että oppilaitosten mahdollisuuksia päättää koulutustarjonnastaan lisätään. Se, että opetusministeriöllä säilyy toimiluvan määrällisten ehtojen puitteissa vaikutusmahdollisuus, on minusta tärkeää. Olen ymmärtänyt myöskin niin, että keskustapuolueen koulutuspoliittinen ajattelu kuitenkin korostaa, että kansallisella koulutuspolitiikalla tulee olla instrumentit käytettävissä.

Kun olin myös mukana koululakikomiteassa, en halua asiaa politisoida sen kummemmin, mutta on syytä kuitenkin eduskunnan pöytäkirjoihin todeta se, että nimenomaan koululakikomiteassa tämän asian kohdalta oltiin täysin yksimielisiä. Keskustapuolueenkin koululakikomitean jäsenet hyväksyivät ajatuksen, joka on yhtenä pääasiana kirjattu koululakikomitean mietintöön vielä yhdeksi pääkohdaksi: ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmän uudistaminen. (Ed. Pekkarinen: Ei tällä tavalla!) — No, lähestulkoon tällä tavalla, kuin tässä on. Ehkä kuulemme ed. Pekkarisen näkemykset hetken päästä.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys merkitsee ammatillisen koulutuksen säätelyn purkamista siten, että väliportaan hallinto poistuu kokonaan. Tämän jälkeen ratkaisut tapahtuvat koulutuksen ylläpitäjän ja opetusministeriön keskenään sopimalla tavalla. Päätösvalta keskittyy ministeriöön.

Siellä, missä talousalueella on vain yksi koulutuksen ylläpitäjä, ei ongelmia tästä uudesta järjestelystä tule ilmeisesti aiheutumaan, mutta kaikkialla, missä on useita koulutuksen järjestäjiä ja ylläpitäjiä, ongelmia varmasti syntyy, koska ei jää mitään elintä, joka suorittaisi alueellisen kokonaisharkinnan. Tähän saakka lääninhallitukset ovat suorittaneet lääni- ja aluekohtaisesti tällaisen kokonaistarkastelun yhteistyössä muiden aluehallintoviranomaisten, koulujen ylläpitäjien, oppilaitosten ja työelämän edustajien

kanssa. Järjestelmä on toiminut pääsääntöisesti hyvin.

Ed. Gustafsson sanoi aikaisemmin, että tämä järjestelmä on hänen mielestään toiminut tyydyttävästi, sitten hän korjasi arvosanan muotoon kohtuullisesti. Minulla on kokemusta Lapin läänistä, ja voin sanoa, että ainakin siellä järjestelmä on toiminut erinomaisen hyvin.

En tarkoita, että tällainen alueellinen elin olisi välttämättä vastaisuudessa edelleen lääninhallitus, mutta olen ehdottomasti sitä mieltä, että alueellinen elin välttämättä tarvittaisiin myös vastaisuudessa, jotta koulutuksen alueellinen kokonaisuus olisi yksissä käsissä ja alueellinen tietämys tulisi tehokkaasti hyväksi käytetyksi.

Mielestäni tämä ammatillisen koulutuksen säätelyä koskeva laki olisi tullut käsitellä koulutuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kun siellä asiaa on käsitelty, miksi nyt sitten mennään asioitten edelle? Kun koulutuslainsäädännön kokonaisuudistus on todellakin tulossa eduskuntakäsittelyyn jo ensi syksynä, kiirettä tällaiseen erilliskäsittelyyn ei olisi ollut. Lisäksi aluehallinnon uudistaminen on vireillä. Olisi hyvä nähdä, millaisia ratkaisuja aluehallinnossa kokonaisuudessaan tapahtuu, eikä tehdä tällaisia erillISRatkaisuja.

Huomaan myös, että opetusministeriö viestitti jälkikäteen sivistysvaliokunnalle, että lain voimaantuloa muutettaisiin alkuperäisestä esityksestä siten, että lait tulisivat voimaan vasta 1.1.1998. Tämänkin perusteella on runsaasti aikaa palauttaa lait uuteen valmisteluun ja ratkaista asia koulutuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä ottaen huomioon myös aluehallinnon järjestelyjen ratkaisut.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta nyt esitetyssä muodossa hyldättäisiin ja että lait valmisteltaisiin uudelleen koulutuksen kokonaislainsäädännön uudistamisen yhteydessä ottaen huomioon vastalauseessa esitetyt näkökohdat.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ainoastaan yhteen kohtaan kajota ed. Korteniemen puheenvuorossa. Te kiinnititte vahvasti huomiota siihen, että tämä asia olisi ollut hyvä käsitellä koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä mahdollisesti ensi syksynä. Olen itse asiaa miettinyt hyvinkin paljon. Kuitenkin päädyin varsin vakavien pohdiskelujen jälkeen siihen, että kun koululakikomiteassa asian tiimoilta oltiin täysin yk-

simielisiä ja se kuitenkin edustaa sen tyyppistä perusajattelua, josta yhteiskunnassa ollaan varsin laajalti yhtä mieltä, että oppilaitosten reagointiherkkyyttä koulutustarjonnassa tulee lisätä, niin katson, että asia voidaan käsitellä ikään kuin omana kokonaisuutenaan. Kun tiedän sen, että koululakikokonaisuus tulee olemaan poikkeuksellisen laaja ja mittava työ jo muutenkin, niin katson, että tämä asia saa itse asiassa paremman käsittelyn näin, kun se arvioidaan omana kokonaisuutenaan.

Ed. Korteniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson, sanoitte edellisessä repliikkipuheenvuorossanne, että kun koulutuslainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelitte, te siinä yhteydessä käsitelitte tätä asiaa hyvin laajasti ja mietinnössä on kokonainen luku tästä asiasta. Eikö silloin olisi ollut nimenomaan johdonmukaista käsitellä siinä yhteydessä myös tämä asia eikä tuoda sitä erillisenä tänne, varsinkaan kun asialla ei näytä mitään kiirettä olevan, koska sen on ajateltu tulevan voimaan vasta vuoden 1998 alusta?

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Haluan ed. Gustafssonin puheenvuoron, hänen varsinaisen puheenvuoronsa johdosta ensin todeta, että mielestäni se sisälsi paljon niitä painoituksia, näkemyksiä, paljon sitä samanlaista analyysia, mitä meillä keskustassa viime vuosien aikana on ammatillisen koulutuksen hallinnosta yleensä ja sääteilyjärjestelmästä erityisesti ajateltu. Hieman yllättävää onkin se, että ed. Gustafsson kuitenkin asettuu tukemaan tätä hallituksen esitystä. Niin monessa kohdassa hän mielestäni kritiikin sävyisesti vähintäänkin käsittelee tätä mallia, ja toisekseen hän heittää ainakin sellaisia kysymysmerkkejä tämän järjestelyn toimivuuden ylle, jotka kysymysmerkit minunkin mielestäni ovat perin aiheellisia.

Yhdyn myös siihen ed. Korteniemen edellä sanomaan, että olisi ollut paikallaan ja perusteltua, että tämän asian ratkaiseminen olisi jätetty siihen vaiheeseen, kun koululainsäädännön isompi uudistus toteutetaan todennäköisesti lähimpien aikojen kuluessa, kun todennäköisesti vielä niihin samoihin aikoihin tulee sijoittumaan tämä alueellisen hallinnon uudistaminen. Nämä asiayhteydet olisivat olleet minusta erinomaisia ratkaista tämäntapainen kysymys.

Minä ymmärrän sitä ajatuksen pohjavirettä, joka tässä kulkee jollakin tavalla. Jos ajatellaan sillä tavalla, että ammatillisen koulutuksen sään-

telyä ei tarvita, että tavallaan markkinat toimivat sääntelijänä, siihen ajattelukaavaan tässä esitetty uudistus on mielestäni paikallaan. Mutta näin mielestäni ei ole. On turha kuvitella, että ammatillisessa koulutuksessa markkinahakuisuus tuottaisi sen lopputuloksen, joka yhteiskuntapoliittisten painotusten ja priorisointien kannalta olisi paras mahdollinen esimerkiksi ajatellen ammatillisen koulutuksen alueellista sijoittumista, tarpeisiin vastaamista ja reagoimista. En alkuunkaan usko, että ideaali markkinaohjautuvuudesta ammatillisessa koulutuksessa, sen määrällisessä sääntelyssä voisi toimia tuloksekkaalla tavalla. Minun arvioni on se, että hallituksen nyt esittämä lakiesitys käytännössä johtaa siihen, että jossakin joka tapauksessa sääntelyä tarvitaan ja se sääntely tulee tämän jälkeen tapahtumaan keskushallinnossa täällä Helsingissä. Se on aivan väärä suunta niihin tarpeisiin nähden, joita nyt ja tulevaisuudessa tässä asiassa olisi.

Palaten jälleen lähemmäksi sitä ideaalista mallia, jota joku kenties mielessään ajattelee, on tietysti niin, että voidaan ajatella, että kun annetaan oppilaitosten keskenään kilvoitella siitä, kuka pystyy tarjoamaan parasta, kuka nopeammin pystyy reagoimaan paikallisen elinkeinoelämän tarpeisiin, siinähan markkinaohjautuvuuden siementä ja ideaa kylliksi onkin. Käytännössä minä ymmärrän, että tämä johtaa aluetasolla maakunnissa siihen, että voimakkaimmat ja suurimmat ammatilliset oppilaitosyksiköt pystyvät runnomaan ja raivaamaan itselleen elintilaa ja tehtävää. Niiden, jotka ovat vähän heikompia, esimerkiksi kuntayhtymät, alueelliselta jaotukseltaan ja väestöpohjaltaan vähän pienemmät, asema kovassa, ankarassa kilpailussa kaiken aikaa heikenee. Tällä hetkellä vallitsevan alueellisen tarjonnan kuitenkin jonkinlainen tasapuolisuus mielestäni tästä väistämättä kärsii.

Mihin perustan tällaisen väitteen ja arvioni, arvioni siitä, että suuremmat syövät pienemmät? Perustan siihen, että suuremmilla on voimia ja voimavaroja enemmän, ja ennen kaikkea siihen, että keskiasteen rahoitusjärjestelmä on tällä hetkellä sellainen, että opiskelijalla on subjektiivinen oikeus valita oppilaitoksensa, keskiasteen oppilaitos, eikä opiskelijan kotikunnalta kysytty, oletko valmis rahoittamaan tämän nuoren opinnot siellä taikka täällä. Kunnalle lähetetään lasku nykyisen lain mukaan täysin riippumatta siitä, vaikka omassa kunnassa olisi samanlainen oppilaitos. Jos opiskelija valitsee jonkin muun oppilaitoksen, niin kunta joutuu maksamaan myös siinä tilanteessa oppilaskohtaiset keskias-

teen koulutuskustannukset, niin kuin ed. Gustafsson ja kaikki muutkin sangen hyvin tietävät.

Nykyinen rahoituslaki yhdistettynä siihen tilanteeseen, että vahvimilla, suurimmilla oppilaitoksilla on kyky reagoida nopeasti, resursseja reagoida, nämä kaksi asiaa mielestäni johtavat siihen, että vahvimmat vahvistuvat ja heikommät heikentyvät alueellisella katsannolla tarkastellen. Mutta senkin jälkeen siis vielä jää se tilanne, että monet vahvatkin oppilaitokset saattavat esimerkiksi erilaisten muotivirtausten kanssa keskenään kilvoitella samoista aloituspaikoista jnp. Jossakin joka tapauksessa näiden keskinäinen sanoisiko sääntely pitää suorittaa, ja se sääntely väistämättä ja välttämättä jää, kuten aiemmin jo sanoin, valtion keskushallinnossa, Helsingin hallinnossa tehtäväksi.

Molemmista näkökulmista tarkastellen tämä esitys johtaakin mielestäni huonoon lopputulokseen, tai huonoon kehitykseen sekä maakuntien sisällä tapahtuvan ammatillisen koulutuksen alueellisen tarjonnan kannalta että myös ajatellen tähän saakka maakunnissa tehtävää päätöksentekoa, koska lääninhallituksissa tämä sääntelyoikeutus kuitenkin on ollut olemassa. Myös tästä vallasta merkittävä osa siis siirtyy tänne keskushallintoon.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteluilla, ei valmiiksi kovin hyvin jäsennellyillä, kuitenkin omasta mielestäni jollakin tavalla hallinnosta vastaavana, viime vuosina siinä mukana olleena katson, että tämä askel todellakin vie aivan väärään suuntaan.

Ed. Gustafsson sanoi, jos oikein ymmärsin, että valiokunnassa tai jossakin muualla on harkittu, pitäisikö olla jokin alueellinen neuvottelukunta jne. Niinhän se välttämättä pitäisi olla. Jos ei lääninhallitusten kouluosastoilla haluta näitä asioita pitää ja siellä sääntelyä enää hoidattaa, olisi se sitten siirretty vaikka maakuntien liittoihin ja siellä sen alueen, sen maakunnan yhteinen näkemys koottu ja jäsennetty siitä, mikä on järkevää koko kyseisen maakunnan elinkeinoelämän ja koulutuspoliittisten tarkoituksien kannalta, mikä on järkevää ja mikä ei. Mielestäni se on hyvin toiminut lääninhallituksissakin, jotka tässä asiassa ovat yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa, mutta jos ne välttämättä pitää pois ottaa, silloin mieluummin maakuntien liittoihin kuin Helsingin keskushallintoon nämä tehtävät olisi pitänyt viedä.

Näillä ajatuksilla, arvoisa puhemies, yhdyn kaikkeen siihen perin järkevään, mitä ed. Korteniemi puheenvuorossaan esitti, ja paljolti sympa-

tiseeraan myös sitä, mitä ed. Gustafsson puheenvuorossaan esitti.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarve lain muutokseen on todellinen, ed. Pekkarinen. Minusta työvoimatilanteemme tänä päivänä, jossa nuoret miettivät, mihin koulutukseen menisi, minkälainen koulutus vastaa tulevaisuudessa sitä työelämän alaa, johon haluaa kohdistua, on sellainen, että meillä ei ole enää varaa siihen, että me koulutamme väärin ammatteihin tietämättä, minkälainen tarve alueella on. Nimenomaan sääntely ei enää tule ylhäältä päin vaan alueiden elinkeinoelämä on johtavassa asemassa. Sen jälkeen mietitään korkeatasoinen hyvä koulutus alueelle ja laitetaan koulutus pystyyn. Kutsutaan sitä sitten markkinavoimien toimeksi vai miksi, mutta se on ainakin hyvä, ja paras lakiesityksen, muutosesityksen sisältö tulee juuri täältä.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli mielenkiintoista ed. Pekkarisen puntarointi normiohjauksesta. Omalta osaltani sanon, että se on minua sivistysvaliokunnan jäsenenä kovasti myös askarruttanut. Minusta on hyvä, että siitä ollaan huolissaan. Minäkään en ole valmis siihen, että pitäisi alistaa elinkeinoelämän lyhytnäköisten ja lyhyellä tähtäimellä tehtyjen intressien ja intressipäätösten alaiseksi koko ammatillinen koulutus. Se tarvitsee isommat viitekehykset, mutta omalta osaltani on helpottanut lain hyväksymistä alueellisen ohjauksen häviämisen vähetessäkin se, että ammatillista koulutusta kuitenkin nyt toteutetaan vähän eri olosuhteissa kuin ennen. Se on organisoitunut kuntayhtymiin, jotka alkavat lähennellä parhaissa tapauksissa jo maakuntia, ja kehitys ilmeisesti kulkee hyvin pitkälle siihen suuntaan.

Ed. Pekkarisen reseptiin siitä, että maakunnalliset liitot ottaisivat tämän tehtävän, sellaisessa organisaatiossa luottamusmiehenä mukana olevana sanoisin, että niiltä puuttuvat ainakin toistaiseksi resurssit tämän tehtävän suorittamiseen. En näe sillä tavalla niin ratkaisevana alueellisen ohjannan häviämistä kuin se olisi ollut eilispäivänä, jolloin ammattikoulut olivat vielä pieniä yksiköitä.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielelläni annan ed. Pekkarisen puheenvuorosta myös hyvin myönteistä palautetta, kun hän antoi sitä minullekin. Olen ihan

vilpittömästi sitä mieltä, että meillä ei tässä varmaan kovin merkittäviä näkemyseroja ole. Erityisesti olen myös samaa mieltä ed. Pekkarisen kanssa siinä, että koulutus ja myös ammatillinen koulutus on aivan liian arvokas asia jätettäväksi markkinavoimien ohjailtavaksi. Se on peruskysymys, ja kuten puheenvuorossani sanoin, jonkin tyyppinen, yhteistyöneuvottelukuntatyyppinen elin olisi siirtymätilanteessa ollut tarpeellinen, mutta sitä nyt ei valiokunnan ponteen edes esimerkinomaisesti saatu, vaikka itse sitä pidin tarpeellisenä.

Tärkeää minusta kuitenkin on se, mihin mielestäni ed. Pekkarinen ei kuitenkaan riittävästi puheenvuorossaan viittanut, kuinka tärkeää tässä muutostilanteessa on tehdä perusteellisia koulutustarveselvityksiä nimenomaan paikallisesti ja alueellisesti. Uskon, että tätä kautta voidaan koulutuksen ohjantaa ja mitoitusta tehdä juuri sillä tavalla kuin lain henki ja muutoksen tarkoitus on. Jos mennään metsikköön, opetusministeriö puuttuu asiaan. Näin pitää mielestäni olla.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen puheenvuorossaan arveli, että lakiesitys johtaisi jonkinlaiseen markkinoiden valtaan ammatillisessa koulutuksessa. En ole samaa mieltä, koska kuitenkin edelleen opetusministeriölle jäivät mahdollisuudet velvoittaa esimerkiksi epäsuositun tai kalliin opinalan tarjoamiseen tietyssä oppilaitoksessa. Toiseksi nykyinen sääntelyjärjestelmä on liian yksityiskohtainen. Jos meillä ministeriöstä asti säädellään vaikkapa maaseutuoppilaitosta, saako siellä olla hevosenhoitajakoulutusta tai maaseutuyrittäjäkoulutusta, se on sellainen asia, joka pitää kyetä oppilaitoksessa ja ylläpitävän kuntayhtymän toimesta päättämään.

Keskustelussa ei ole tullut esille se, että ehdotukseen liittyy ammattikouluasetuksen muutos, jolla nyt hyvin hienojakoiset linjajaot yhdistetään seitsemään koulutusalaan samalla tavalla kuin ammattikorkeakouluissa, jolloin esimerkiksi maaseutuoppilaitoksen sääntely jatkossa olisi vain, että oppilaitoksella on oikeus antaa luonnonvara-alan koulutusta, ja se voi itse valita, onko se hevosenhoitajia, puutarha-alaa tai maaseutuyrittäjiä, mikä vastaisi sen alueen elinkeinoelämän ja työelämän tarpeita.

Minä näen yleissuunnan tässä aivan järkevänä. Toinen asia on sitten, olisiko pitänyt olla jonkinlainen alueellinen koordinaatio välivaiheessa mukana. Minusta sitä olisi voinut harkita

ja se olisi voinut tukea asian eteenpäin viemistä, mutta onko se sitten sellainen asia, että sen puuttuminen vie koko asian mönkään, siitä olen ed. Pekkarisen kanssa eri mieltä, että se ei vie.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täysin siihen, että nykyinen sääntelyjärjestelmä ei ole kaikin osin kohdallaan, se on liian yksityiskohtainen. Siinä yhdyn esitettyihin näkemyksiin. Ymmärtääkseni kaikki keskustalaiset sivistysvaliokunnan jäsenetkin ovat olleet samaa mieltä siitä kysymyksestä.

Mutta edustajat Tulonen ja Aula, jos teidän ajatuksenne ja uskonne on, että nyt sääntely kokonaan poistuu, niin taatusti näin ei tule tapahtumaan ja käymään. Merkittävä osa siitä sääntelytehtävästä, joka nyt on tapahtunut maakuntien sisällä, läänien puitteissa, siirtyy keskushallinnon tehtäväksi. Se on aivan päinvastainen suunta tälle asialle kuin sen suunnan pitäisi olla.

Minä ymmärrän, että siinä vaiheessa, mitä tulee vielä alueelliseen tasoon, jos ollaan järjestelmässä, jossa jokaisessa maakunnassa on yksi ammatillisesta koulutuksesta vastaava kuntayhtymä, silloin maakuntien sisällä ei synny niitä ongelmia, joihin tämä nyt johtaa. Mutta siitä tavoitteesta ollaan kaukana, ilmeisesti Pohjois-Karjalassa ollaan aika lähellä sitä tilannetta tällä hetkellä, mutta kaikkialla muualla ollaan vielä tavattoman kaukana. Meilläkin on monia ammatillisen koulutuksen kuntayhtymiä jnp. Niin kauan kuin siinä ei olla, niin kauan syntyy alueellisia ongelmia.

Kun minä puhuin maakuntien liitosta, ed. Karjalainen, minä esitin vain, että jos alueellinen sääntelytehtävä pitää läänistä johonkin siirtää, siinä tapauksessa maakuntien liitot voisivat sen tehtävän hoitaa paljon paremmin kuin jokin vain jostakin repäisty neuvottelukunta, joka sekini on parempi kuin ei mitään. Mutta luonteva tapa olisi ollut siirtää sääntelytehtävän osuus maakuntien liitolle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa rouva puhemies! Käytin lähetekeskustelussa puheenvuoron, jossa totesin kyseisen lakiesityksen olevan hyvin ongelmallisen hyvin monesta syystä. Siinä yhteydessä toivoin erityisesti valio-

kunnan selvittävän koulutuksen ja työelämän koordinaatiota hallinnollisesti.

Kun minulla ei ole ollut aikaisemmin mahdollisuutta kommentoida valiokunnan mietintöä, teen sen nyt toteamalla ensinnäkin, että valiokunta näyttää tehneen arvokasta työtä ja täällä valiokunnan jäsenten käyttämissä puheenvuoroissa on tullut erinomaisen selkeästi esille se, miten koulutuksen ja työelämän koordinaatio hallinnollisesti on yhä problemaattinen. Valiokunta ei ole kyennyt löytämään siihen selkeää ratkaisua ja on sitten päätenyt mielestäni väärään johtopäätökseen hyväksymällä lain liki sellaisenaan.

Kaksiportainen hallinto näyttää siis tulevan ammatillisen koulutuksen sääteltyyn. Tähän kaksiportaiseen hallintoon siirtyminen aiheuttaa varmasti käytännössä suuria vaikeuksia, ja mielestäni tällaisenaan se tulee vaikeuttamaan alueellista elinkeinoelämän kehittämistyötä. Alueellisen elinkeinoelämän kehittämistyön yhtenä keskeisenä välineenä on ammatillisen koulutuksen suunnittelu. Hyvällä koulutuksella ja nimenomaan oikealla ammatillisella koulutuksella saadaan erittäin paljon aikaan ajatellen alueellista kehittymistä.

Tuntuu oudolta, että nykyisen tietotekniikan aikana tulnaisiin sitten lääninhallitusresursseja käyttämään liki pelkästään tietojenkeruuseen. Mielestäni tarvittavat tiedot voidaan nykyisin hetkessä lähettää kentältä opetushallitukseen suoraan kouluilta ja siinä ei mitään väliportaana hallintoa tarvita. Nämä lääninhallituksen vielä olemassaolevat resurssit tulisi käyttää hyvin paljon vaativimpiin tehtäviin, varsinkin kun niitä nyt vielä lääneihin ja alueisiin jää.

Sivistysvaliokunnan mietintö toteaa aivan oikein, että ammatillisista oppilaitoksista pyritään muodostamaan toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokkaita sekä koulutuksellisesti ja alueellisesti laaja-alaisia yksiköitä ja että koulutuksen säätelyyn tarvitaan entistä enemmän reagoitiherkkyttä ja vuorovaikutusta elinkeinoelämän kanssa. Juuri reagoitiherkkeyden puute ja joustamattomuus on ollut pääongelma ammatillisen koulutuksen säätelyssä tähän saakka.

Tämä edellä mainittu kriteeri kuitenkin tarvitsee alueellista koordinaatiota. Hetikään kaikissa maakunnissa ei tulla lopultakaan siihen tulokseen, että alueella olisi vain yhden kuntayhtymän oppilaitos. Haluan nostaa esimerkiksi muun muassa Oulun läänin, johon ed. Karjalainen äsken viittasi. Oulun läänissä tulee aivan varmasti

tulevaisuudessa olemaan useita kuntayhtymiä ja se on hyvä asia.

Juuri näistä syistä alueellinen koordinaatio jollakin tavalla toteutettuna on mielestäni aivan välttämätöntä. En osaa oikein kuvitella, miten opetusministeriö kykenisi koordinoimaan koko maassa kaivattua oppilaitosten ja työelämän suoraan yhteydenpitoa. Koulutuksen kysynnän ja tarjonnan välistä balanssia täytyy kyetä säätelämään ja säätely kuuluu mielestäni alueelliselle tasolle, olkoon se sitten siellä miten tahansa järjestetty. Toimivien suunnitelmien laadinta edellyttää elinkeinoelämän paikallisten aluehallintoviranomaisten, työvoimatoimistojen, kysymys on myös aikuiskoulutuksesta ja työllisyyskoulutuksesta, maakunnallisten liittojen sekä koulutusta järjestävien saumatonta yhteistyötä.

Lisäksi EU tuo oman näkökantansa. Muun muassa rakennerahastohankkeiden valmistelu tapahtuu aluekehityslainsäädännön mukaan maakunnan liitoissa. Nyt jo meillä on kokemuksia ja esimerkkejä runsaasti siitä, että ministeriöillä ei ole eikä tarvitsekaan olla tietoa niistä hankkeista ja hankesuunnitteluista. Maakunnat toimivat suoraan Brysseliin ja tekevät omaa, itsenäistä työtään, eroavat toinen toisistaan, maakuntien profiili on erilainen ja näin on hyvä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta oikeastaan toteaa, että lääninhallitukset ovatkin täyttäneet tehtävänsä tyydyttävästi tai hyvin. Siitä on täällä näköjään erimielisyys. Joka tapauksessa sivistysvaliokunnan mietinnössä sanotaan, että nykyinen järjestelmä on taannut kohtuullisen hyvän ja järkevän hallinnon toteuttamisen. Alueellinen kokonaistilanteen hallinta on pystytty hoitamaan hyvin, ja jatkossakin tulee huolehtia koordinaation toimivuudesta ja riittävän tehokkaasta ohjauksesta ristiriitatilanteissa.

On hyvä asia, että ammatillisten koulujen päätoisvaltaa lisätään, kuten ylipäänsäkin että kouluille annetaan lisää omaa itsenäistä päätösvaltaa. On hyvä asia myöskin se, että koulutuksen säätelyjärjestelmä uudistetaan. Siitä lienee aika laaja yksimielisyys. Mutta kuten edelleen valiokuntakin toteaa, ongelmia syntyy myöskin opiskelijan näkökulmasta esimerkiksi oikeusturvakysymyksiä ajatellen siinä suhteessa, että tulevaisuudessa oppilaitos ratkaisi kokonaispaikkojen rajoissa itsenäisesti ilman minkäänlaista koordinaatiota, kuinka monta oppilasta kullekin koulutustehtävän mukaiselle alalle aina otetaan.

Valiokunnan mietintöä voi pitää siinä onnistuneena, että ongelmat on tunnustettu. Siitä ilmeisesti johtuu se, että seurantavaatimus on pon-

nen muotoon kirjattu. Pidän tätä myöskin aivan hyvänä ja myönteisenä valiokunnan työssä. Edelleen on epävarmuutta ehkä ollut, kun valiokunnassa on päätetty voimaantulokin siirtää. Tämäkin ehkä kertoo siitä, että siellä on, kuten ed. Gustafsson totesi, pohdiskeltu todella sitä, olisiko asia ollut hyvä säätää sittenkin koululainsäädännön yhteydessä vai erikseen.

Arvoisa puhemies! Mietinnön vastalause on erittäin perusteltu, johdonmukainen ja itsekin kuulun niihin, jotka toivovat, että lakiesitys valmisteltaisiin edellä mainitun ja valiokunnan mietinnössä mainitut ongelmat huomioon ottaen uudelleen aluehallinnon uudistamisen ja koululain hallinnon uudistamisen yhteydessä ja nyt siis hylättäisiin.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kortteen tekemää lain hylkäysehdotusta.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa puheenvuorossaan aivan oikein lainasi valiokunnan mietintöä, miten lain pääajatus on lisätä koulutuksen joustavuutta ja reagointiherkkyyttä muuttuviin koulutustarpeisiin.

Ainoa kritiikin kohde noin pelkistään oli se, mihin itsekin kiinnitin toki huomiota, tämä koordinaatio, tapahtuu se sitten neuvottelukuntatyötyyppisessä elimessä tai miten tahansa. Tästä seuraa retorinen kysymys ja johtopäätös. Ei tämä minusta nyt oikeuta kuitenkaan hylkäämään lakiesitystä. Suoraan sanoen ihmettelen keskustapuolueen merkittävien koulutuspoliittikkojen näkemystä tässä. Minusta olisi sitten voinut olla käsittelyn yhteydessä vaikka keskustapuolueen ponsi, jossa oltaisiin kiinnitetty teidän näkökohtienne pohjalta huomiota esimerkiksi koordinaatiokysymykseen jotenkin paremmin kuin valiokunnan mietinnössä on tehty. Sellaista ei ainakaan minun pöydälleni jaettu. Sitä nyt jossain määrin tässä ihmettelen. Ei ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoron pohjalta — mielestäni siinä on ristiriitaista se, ettei tämä nyt kuitenkaan oikeuta sitä hylkäämään, kun näinkin myönteisesti perusajatukseen suhtaudutte.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan eduskunnan sivistysvaliokunnalta olisi odotanut perustelua siihen, miksi lakiesitys hyväksytään juuri nyt ja se tulee voimaan vasta vuonna 98. Mikä on se perussy, minkä takia kyseinen lakiesitys pitää juuri nyt hyväksyä ja käsitellä ikään kuin ennakoon varastoon? Tä-

hän voisi esittää monia omia perusteluja, mutta en niihin ryhdy.

Kuitenkin totean sen, että nyt valiokuntakin on tunnustanut nämä ongelmat, me kaikki täällä olemme melkein yhtä mieltä — niin ymmärrän — niistä ongelmista, mitä muutokseen liittyy. Kaiken järjen mukaan — jos näin saa, arvoisa puhemies, sanoa — olisi paikallaan, että lakiesitys nyt hylätään ja käsitellään tuonnempana. Sillä aikaa mietimme yhdessä ratkaisuja niihin ongelmiin, joita nyt olemme itsekukin löytäneet, niin oppositio kuin myöskin hallituspuolueiden edustajat, niin kuin sivistysvaliokunnan mietinnössäkin jo todetaan.

Minusta olisi todella hyvä, että nyt käytettäisiin tämä väliaika siten, että etsittäisiin lakiin käytännön ratkaisut ongelmien hoitamiseksi pois.

Ed. Tulonen: Arvoisa puhemies! Ensiksi lain voimaantulosta ja sen siirtämisestä vuodela. Olen ymmärtänyt, että sillä ei ole mitään tekemistä sen seikan kanssa, että me tähän maahan olemme luomassa uutta peruskoulu- ja koululakia. Tällä lailla on aika tavalla kiire. Kyllä osa valiokunnan jäsenistä oli huolestunut siitä, että tämä joudutaan erinäisten asioiden vuoksi vuodella lykkäämään, mutta ne asiat eivät koske sitä, mitä ed. Isohookana-Asunmaa äsken kertoi, vaan ne tulevat toiveista kentältä, että saadaan vähän aikaa miettiä. Tämä lakimuutos aiheuttaa aika paljon alueille myöskin uudistamistarpeita.

Mielestäni lain muutosesitys sopii tähän aikaan koulutuspoliittisesti erittäin hyvin. Kun ajatellaan, että lakimuutoksella on todella tarkoitus lisätä ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjien itsenäistä päätösvaltaa koulutuksensa järjestämiseksi niillä alueilla, millä he toimivat, minkä he tuntevat. Samalla ylläpitäjien asemaa ja valtaa sekä samalla myös vastuuta, mitä ed. Isohookana-Asunmaakin täällä kuulutti ihan ansiokkaasti, annetaan ja lisätään.

Mutta samalla on hyvä asia ja se kannattaa muistaa, että tällä lakiesityksellä myös selkeytetään ja yksinkertaistetaan hallintoa, josta monet ammatilliset oppilaitokset opettajineen ja rehtoreineen ovat todenneet, että se on aika kohtuuton välillä. Tämä on hyvin EU-mainen laki eli päätöksenteko tulee lähemmäs niitä henkilöitä, jotka saavat koulutusta, kuin myös niitä kuntia ja kuntayhtymiä, jotka koulutuksen järjestävät. Tämä antaa aikamoiset mahdollisuudet ammatillisen koulutuksen muuttamiseen ja järjesty-

miseen. Minä pidän tärkeänä, että läänin tason ohjailu poistuu.

Kun mennään uutta kohti, niin totta kai on aina jännittävää ja mielenkiintoista katsoa, mitä sitten tilalle. Tosin aivan yksin ei koulutuksen ylläpitäjien tarvitse vastuuta kantaa eikä se minunkaan mielestäni ihan oikein ole. Koulutuksen mitoituksesta ja sen perusteista tulee päättämään jatkossa tämän muutoksen jälkeen valtioneuvosto ja asianomainen ministeriö. Kaikista muista asioista päättää oppilaitoksen ylläpitäjä sille asetettujen koulutustehtävien rajoissa.

Asiaa selkeyttää se, ja pidän tätä erittäin hyvänä, että opetushallituksella ja lääninhallituksella ei enää ole hallinnollista päätösvaltaa oppilaitosten koulutustehtävään ja koulutusten mitoitusta koskevista asioista. Kun juttelee ammatillisten oppilaitosten rehtoreiden kanssa, niin he eivät ole pitäneet niistä aika tarkoista ohjauksista, mitä oppilaitos saa opettaa, mitä sen tulee opettaa, vaikka alueen tarpeet olisivat sitten ihan muuta.

On esimerkkejä, että jossakin on koulutettu viisitoista hevostenhoitajaa, vaikka pitäjässä on yhteensä yksi tai kaksi hevosta. Tämä on nyt karrikointia mutta se on ollut meillä esimerkiksi. Taikka kampaajia pieneen kuntaan on tulossa 40—50, ja kuitenkin tiedetään, että heidän koulutuksensa siltä osin on mennyt hukkaan eivätkä he saa koulutustaan vastaavaa työtä.

Ohjailu on opetusministeriöllä tulevaisuudessa. On hyvä, että ohjaillaan jonkin verran. Vaikka itse käytin vastauspuheenvuoron sanoen, että markkinavoimat tms. osittain ohjailevat myös koulutusta, en sitä pitänyt pahana. Mutta kyllä mielestäni suunnitelmat opetusministeriön ohjailusta ovat normeiltaan huomattavasti kevyemmät kuin aikoinaan läänin ohjauksessa. Sikäli aika turvallisesti suhtaudun tähän lakimuutokseen.

Eli hyvää tässä lakiesityksessä on juuri säätelyn väheneminen, joka usein on ollut aika epäedullista sen alueen kannalta. Myös ammattiin koulutuksen pitäisi vastata juuri työnantajan haastetta ja koulutuksen mahdollisuutta näin elää koko alueensa elinkeinoelämän ja uusien tarvittavien työpaikkojen mukaan. Nyt sekä työnantajat että myös ammatikoulusta valmistuneet väittävät, että näin ei tapahdu. Koulutus ei ole riittävästi pystynyt joustamaan elinkeinoelämän mukaan esimerkiksi isoissa kaupungeissa. Minulla on Tampereelta aikamoisia esimerkkejä tästä.

Koulutuksen määrä ja oikea kohdentaminen

tulevat paranemaan tämän lainmuutoksen jälkeen. Tällä esityksellä mahdollistetaan ammatillisen koulutuksen ylläpitäjille nykyistä laajempi liikkumavara ja otetaan huomioon alueen työvoimatarpeet ja suunnitellaan jopa räätälöityä koulutusta. Sitä nytkin vanhan säätelynkin mukaan on, mutta tällä sitä voidaan terävöittää ja elinkeinoelämän kanssa yhdessä näitä asioita tehdä.

Selkeyttävä muutos on myös se, että koulutuksen mitoitus siirtyy koulutuksen ylläpitäjälle. Tämä muutos kyllä varmasti tulee edellyttämään ylläpitäjältä riittävää tietoa oman alueensa koulutustarpeista, myös määrällisistä, ja uskon, että tämäkin tulee onnistumaan.

On kyllä ihan totta, niin kuin täällä on todettu jo aikaisemmin, että koulun ylläpitäjän rooli tulee muuttumaan aika voimakkaasti. Kun luovutaan ylhäältä ohjailusta koulutuksen järjestämisessä, koulun tulee tuntea oma alueensa ja oman alueensa yrittäjiäkin, ja opettajan substanssi tulee varmasti korostumaan. Minusta sekin on hyvä asia. Usein on puhuttu, että ammatillisen koulutuksen negatiivisena asiana on se, että ammatillisen opettajan opettajansubstanssi on jäänyt jälkeen työelämästä. Uskoisin, että tällä lailla, vaikkei sitä suoranaisesti tänne ole kirjoitettu, on positiivinen vaikutus myös tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Ongelmaksi tietysti saattaa nousta jo täällä esitetty asia opiskelijoiden oikeusturvakysymyksistä. Sivistysvaliokunnan mietinnössään tämä on selkeästi sanottu, ja se tuli aika monen asiantuntijankin suusta valiokunnassa. Tietysti se on seurattava asia ja saattaa ajankohtaistua heti opiskeluun hakeuduttaessa. Nimittäin kun tulevaisuudessa ylläpitäjä voi suunnata koulutusta alueen tuotanto- ja työelämän tarpeita vastaavasti ja koulutuspaikat saatavat näin vaihdella eri lailla ja aika nopeallakin tahdilla ja ajallisesti muuttua, opiskelijalla tulisi olla selvillä, mille alueelle hän hakeutuu ja onko sitä koulutusta kenties tarjottavissa vuoden vai kahden vai kolmen päästä. Tämä epätietoisuus on mielestäni negatiivista tässä lainmuutoksessa. Uskoisin, että tämä on yksi niitä seurattavia asioita, joita valiokunta myös korosti seurantalalla.

Toinen ongelma saattaa syntyä siitä, että nykyisessä ammatillisessa koulutuksessa on aika paljon muotialoja. Tytöt haluavat määrätuille aloille — kampaajaksi tai kosmetologiksi — ja pojat määrätuille aloille. Me tiedämme, että näille on koko ajan ylitarjontaa. Ongelma on var-

masti siinä, pystyykö ammatillinen koulutus tulevaisuudessa tämän lainmuutoksen jälkeen rohkeasti vastaamaan sen alueen tarpeisiin, niin ettei mennäkään muotialoille, vaikka niille olisi tietysti hakeutujia. Tästä tulee tietysti taloudellinenkin kysymys sikäli, pystyykö ammatillinen oppilaitos todella elämään alueensa mukaan vai haluaako se systeemiin vielä tätä vanhaa muotikoulutusta, joka usein jää ns. tyhjäksi koulutukseksi. Eli liian halpa ja muotikoulutus tulevat varmasti myös seurannan osalta olemaan erittäin tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ammatillisessa koulutuksessa kaikki ne toimenpiteet, jotka tukevat sekä yhteiskunnan, työnantajien että koulutuksen yhteistä tavoitetta, että työpaikat ja työntekijät kohtaavat, ovat ensiarvoisen tärkeitä. Mielestäni tällä lailla parannetaan tilannetta.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä eri mieltä kuin ed. Tulonen siitä, että tällä lailla olisi nyt kova kiire. Olisi järkevämpää käsitellä koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Silloin myös aluehallintoasiakin on selkeytynyt, aivan kuten keskustan vastalauseessa esitetään ja perustellaan.

Näkinsin, että maakunnalliset liitot voisivat ottaa nykyisen lääninhallituksen roolin alueellisen ammatillisen koulutuksen koordinoijina. Liitotahan koordinoivat muutenkin elinkeinoelämän kehittämistä alueella, ja ammatillinen koulutus on merkittävä alueellisen kehittämisen väline, kuten ed. Isohookana-Asunmaa edellä totesi.

Maakunnan liitto soveltuisi hyvin myös selvittämään ja ratkomaan kuntayhtymien kiistoja maakunnan sisällä muun muassa päällekkäisistä koulutuspaikoista.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tulosen esimerkit väärin ohjatusta koulutuksesta ovat täysin hyväksyttäviä ja viestivät siitä, että lainsäädäntö ei nykyisin ole kohdallaan eikä siten ajanmukainen. En itsekään ole ollut tyytyväinen siihen monestakaan syystä.

Yhden esimerkin haluaisin ottaa tähän täydennykseksi. Nimittäin meillä on tänä päivänä hyvin suuri ongelma siinä, että alueella toimii useita eri hallinnon tahoja, jotka säätelevät koulutusta. Tällöin viittaan juuri opetusministeriön ja työvoimahallinnon suhteisiin ja siihen, että niitä ei aluetasolla koordinoita. Meillä ei siis koordinoita tarpeeksi ammatillista peruskoulutusta, aikuiskoulutusta ja työvoimakoulutusta.

Tämä johtaa, ed. Tulonen, siihen, että meillä on esimerkkejä itse kullakin varmasti, kuten itselläkin, siitä, että saattaa olla alle 30-vuotias nuori, joka on käynyt autonasentajaperuskoulutuksen, ollut sitten täydennyskoulutuksessa ja saanut automaalarikoulutuksen ja sitten on mennyt työvoimahallinnon koulutukseen ja tullut kosmetologiksi eikä ole saanut työpaikkaa ja on nyt perushoitajakoulutuksessa.

Tämä on minusta erinomaisen hyvä esimerkki kertomaan siitä, että jotakin on nykyäänkin väärin, kun ei ole tarpeeksi näiden eri tahojen — siis työelämän ja opetusministeriön, työvoimahallinnon ja elinkeinoelämän — yhteistyötä. Tästä syystä, ed. Gustafsson, olisi ollut aivan välttämätöntä, että uuteen lakiin olisi saatu konkreettinen esitys siitä, miten se toteutetaan.

Ed. Tulonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Ranta-Muotiolle totean, miksi on kiire, miksi tätä ei koululakien yhteydessä käsitellä. Minusta tuntuu, että iso koululakien uudistamispaketti on tälle eduskunnalle ja sivistysvaliokunnalle erittäin suuri asia. Jos me siihen kaikki ämpätään ja kaikki liitetään, kyllä se on aika ylivoimainen tehtävä. Tämähän on aika pieni muutos verrattuna siihen isoon pakettiin. Katson, että tämä kuitenkin suunnataan niin eri tavalla, että minusta tämä on hyvä käsitellä irrallaan. Ei tällä koululainsäädäntöön ole sinänsä käsittääkseni yhteyttä.

Ed. Isohookana-Asunaa: Olen samaa mieltä siitä, että koulutus on hajanaista. Olenkin esittänyt jossain yhteydessä, että koordinoijan pitäisi olla opetusministeriöstä näille erilaisille koulutuksille. Joku pääorganisaattori pitäisi olla työvoimahallinnon ja opetusministeriön välillä, koska tämä hukkaa rahaa. Toisaalta hukataan ammatillisesti niin, että valmistutaan sellaisiin ammatteihin, jotka välttämättä eivät takaa työpaikkaa, ja toisaalta tämä tietysti maksaa.

Ed. Takula: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä muutamalla sanalla myös kolmannen käsittelyn yhteydessä ryydittää tätä hallituksen esitystä. Kahden ensimmäisen käsittelyn yhteydessä on jo tullut vähän sellainen ajatus, että opposition edustajan ääni salissa on kuin huutavan ääni korvessa. Mutta kuten muistamme huutavan äänen myöhemmät vaiheet, niin siitähän kasvoi valtavan suuri kansanliike.

Haluaisin ensinnä ihan lyhyesti ed. Tuloselle sanoa kantani, kun hän juuri sanoi, että sivistysvaliokunnalla — näin ymmärsin itsekin sivistys-

valiokunnan jäsenenä — ei ole riittävästi resursseja tai kykyä käsitellä lakiesitystä koululainsäädännön uudistuksen yhteydessä ja siksi tämän pitäisi ikään kuin erillisenä tulla. Myöskään Steiner-koulusta annettua lakia, vaikka olen esittänyt, ei samaisen koululain yhteyteen ole saanut ympätä. Nyt täytyy siis pilkkomalla pilkkoa lakiesityksiä, etteivät ne vain jää koululainsäädännön yhteyteen. Kuitenkin sanotaan, että se on liian suuri pompsi kerralla käsiteltäväksi ja siksi tämä laki pitää erillisenä tässä vaiheessa käsitellä.

Seuraavassa lauseessa sanotaan, että olen kylä sitä mieltä, että meillä koulutusjärjestelmä on aivan liian hajanainen, täytyisi olla yhtenäisempi ja suurempi linja ja kokonaisuus. Vain sitä kautta syntyy suuri linja ja kokonaisuus, että asiat käsitellään samassa yhteydessä eikä niin, että niitä pala palalta viedään eteenpäin. Tämä on vähän kuin kissan hännän katkaisu; otetaan nikama kerrallaan ja kuuluu sitten — no niin, en mene kukaan siihen esimerkkiin sen pitemmälle ja uusi eläinsuojelulakihan kieltää koko katkaisemisen. Mutta lähtökohdan täytyy olla siinä, että kokonaisuuksia käsitellään eikä pala palalta tuoda lakiesityksiä. Sen vuoksi juuri ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmän uudistaminen olisi pitänyt viedä koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteyteen. Se olisi oikea asiayhteys, oikea konteksti, tarkastella asiaa.

Siitä varmasti kaikki olemme samaa mieltä, että koulutuksen säätelyjärjestelmä kaipaava uudistusta. Se ei pysty aina reagoimaan muuttuviin työelämän tarpeisiin riittävän nopeasti. Koululainsäädäntö on se yhteys, missä asiat käsiteltäisiin juuri sen vuoksi, että hajanaisuudelta ja pirstaleisuudelta tulevaisuudessa säästytäisiin; siinä suhteessa aika olisi syksyllä.

Täytyy myös sanoa jotakin myönteistä sivistysvaliokunnan lausunnosta. Ed. Gustafsson teki valiokunnassa erittäin hyvää työtä siinä, että hän seurannasta kantoi erittäin vakavaa ja suurta huolta. Jos seurantakohtaa ei olisi mietintöön saatu, tämä olisi täysin torso. Nyt kuitenkin on se lähtökohta ja ajatus, että edes seurataan, mitä muutos paikallisesti ja alueellisesti aikaan saa ja miten käy muotikoulutusalojen kohdalla, tulee-ko ylitarjontaa, tai mikä on halvan koulutuksen osuus. Minusta kiitoksena lausuttakoon demareiden suuntaan ed. Gustafssonille, että tällaista kontrollia ja seurantaa halusitte järjestää, joskaan teidän ajatustanne siitä, että olisi jokin neuvottelukunta tai elin, joka suorittaisi valvonnan ja sitä kautta varmistaisi sen, että alueellinen ja

koulutuksellinen tasa-arvo voisi toteutua, josta-kin syystä ei läpi saatu.

Kaiken kaikkiaan ansioitakin on muistettava ja kiitosta annettava silloin, kun sille on paikka ja tilaisuus, mutta kun katsomme hallituksen esitystä kokonaisuutena, niin tässä meidän on todettava, että juuri senkin vuoksi, ed. Gustafsson, kun tällaista elintä ei saatu aikaan, meidän on otettava aikalisää ja toimittava yhteistyössä sen puolesta, että tämä esitys tulisi koululainsäädännön uudistuksen yhteydessä ja silloin arvioitaisiin asiaa uudelleen, koska silloin myös aluehallinnon linjanvedot ovat selvillä.

Vielä se keskeinen ongelma, mikä hallituksen esityksessä on, tulkoon toistettua. Nythän vahvistaessaan koulutustehtävät ja antaessaan oppilasmäärät kuntayhtymille ja oppilaitoksille opetusministeriöllä ei välttämättä ole riittävästi tietoa talousalueiden elinkeino- ja yhteiskuntaelämän kehittämissuunnitelmista. Näin ollen alueellinen koordinaatio ja asiantuntemus on heikkoa ja sen heikkeneminen johtaa siihen, että monesti on pelättävissä, että koulutus, jota annetaan, on työmarkkinoiden kannalta epätarkoituksenmukaista. Myöskään kilpailu, joka ei aina välttämättä ole tervettä, vaikka sellainen etuliite siihen laitetaankin, ei välttämättä ole edistämässä koulutuksen tasa-arvoisuuden periaatteita, vaan voi johtaa myös sitä kautta vääristymiin ja muotikoulutusalojen ylitarjontaan.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että lääninhallituksilla on ollut hyvin keskeinen ja arvokaskin rooli, enkä ymmärrä sitä, että tällaista säätelyjärjestelyn purkamista lähdetään viemään hyvin voimakkaasti eteenpäin ja nämä hyviksi havaitut järjestelmät ollaan romuttamassa, koska kyllä koulutuksellinen tasa-arvo on sellainen asia, mikä on kaikkien meidän etu. Suomen menestyminen maailmalla perustuu siihen, että koulutuksemme ja sivistyksemme kulkee kaksi kolme askelta muita kilpailijamaita edellä. On myös perusoikeuskysymys, että Hangosta Utsjoelle asti jokaisella nuorella, jokaisella ihmisellä, nyt kun puhutaan elinikäisestä oppimisesta, myös tulee olla oikeus laadukkaaseen koulutukseen, ja on myös huolehdittava siitä, että laatu on leveällä rintamalla tarjottu, jotta samanlaiset valmiudet on siirtävä jatko-opiskeluihin ja sitä kautta työelämän erilaisiin tarpeisiin.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin, että kun on näin tärkeästä asiasta kysymys, niin minusta on hyvä, että

tässä salissa asialle on uhrattu useitakin hyvin analyttisiä puheenvuoroja, monet hyvin perusteltuja.

Ammatillisen koulutuksen sääntelyn purkaminen on ajankohtaista ja tarpeellista ja järkevää. Me tiedämme kaikki, että nykyinen järjestelmä on monipolvinen ja moniportainen, osittain päällekkäinenkin. On siis hyvä, että tässä asiassa on lähdetty kaiken kaikkiaan liikkeelle, kun muistamme myös sen, että tällaista vastaavaa sääntelyn purkamista on tapahtunut muun muassa lukion ja myös oppisopimuksen osalta. Tästä olen sivistysvaliokunnan mietinnön kanssa täysin samaa mieltä.

Mutta haluaisin muutaman kommentin sanoa tähän keskusteluun ja näihin puheenvuoroihin, mitä täällä on käytetty. Sivistysvaliokunnan mietinnön puolesta eli tämän lakiesityksen puolesta tässä salissa on kovasti puheenvuoroja käyttänyt valiokunnan varapuheenjohtaja Gustafsson ja perustellut valiokunnan enemmistön kantaa. Minä haluan perustella hiukan tätä valiokunnan vähemmistön kantaa.

Ed. Gustafsson totesi omissa puheenvuoroissaan useammassakin, kuten myös ed. A. Ojala, epäilyä siihen, miten tämä lakiesitys käytännössä tulee toteutumaan. Ed. Gustafsson sanoi muun muassa, että elävä elämä tulee osoittamaan, miten käy käytännössä, kun ylläpitäjille on siirretty yhä enemmän vastuuta. Se on nimenomaan se kysymys, minkä takia me keskustalaiset valiokunnassa suhtauduimme tähän lakiesitykseen erittäin kriittisesti. Minun mielestäni jo se, että mietintö sisältää useampia kriittisiä seurantaponsia, osoittaa sen, että valiokunnan väki itsekin oli aika tavalla epävarma siitä, tuleekohan täytettyä tämä alueellinen koordinaatio ja miten sääntelyn purku käytännössä toteutuu.

Kuten täällä ovat monet jo tuoneet aiemmin esille, myös minä olen sitä mieltä, että kun koululainsäädännön kokonaisuudistus on niin lähellä eli ensi syksyn asia, niin tämä asia, joka hyvin keskeisesti liittyy näihin koululakeihin, olisi tullut käsitellä siinä samassa yhteydessä eikä nyt erillisenä ja minun mielestäni aika kiiresestikin käsiteltynä. Mielestäni tällainen lainsäädäntötyö on repaleista, kun halutaan kuitenkin tehdä myös ammatillisen koulutuksen osalta aika hyvääkin jälkeä ja semmoista, ettei meidän tarvitsisi muutaman vuoden välein aina uudistaa näitä rakenteita. Myös se, että opetusministeriö ilmoitti aika myöhäisessä vaiheessa valiokunnalle, että tämä lakiesitys tulisi voimaan

1.1.98, osoittaa minusta, että meillä olisi ollut aikaa laittaa tämä laki uuteen, parempaan valmisteluun ja käsitellä kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Täällä on myös tullut esille se ajatus, minkä valiokunnassa ed. Gustafssonkin esitteli, että olisi otettu neuvottelukuntaelin valvomaan ja koordinoimaan sitä, että alueellinen ohjaus pystyisi tapahtumaan. Minun mielestäni se olisi ollut hiukan virheiden korjaailua jo etukäteen. Jos halutaan sääntelyä purkaa ja vastapainoksi esitetään tällaista neuvottelukuntaelintä, niin minusta se on hiukan ristiriitaista.

Ed. Pekkarinen toi esille, että pahin ongelma on siellä, missä on useita eri ylläpitäjiä, useita eri koulutuskuntayhtymiä järjestämässä ammatillista koulutusta. Tämä on minustakin suurin ongelma. Itse tunnen parhaiten Pohjois-Karjalan, jossa on laaja monialainen koulutuskuntayhtymä, ja minun mielestäni siellä ei ole ongelmia. Mutta aivan toisenlaisia viestejä olen kuullut muualta päin Suomea.

Minun mielestäni lakiesityksen suurin puute on, että siinä ei pystytäkään takaamaan alueellista ohjausta, alueellista koordinaatiota eli on vaara, että eri alueilla ammatillisen koulutuksen tase-arvo heikkenee, ja itse asiassa myös vaara, että koulutuksen taso ja sisältö myös heikkenevät. Jos muistan oikein, niin tähän kiinnittivät huomiota myös eräät opiskelijajärjestöt tai ainakin yksi opiskelijajärjestö valiokunnassa. Tässä on hiukan samanlainen ote kuin siinä, kun jotkut näkevät, että meillä pitää olla vain keskusvalta ja valta myös ihan aluetasolla eli paljon valtaa opetusministeriöllä ja ylläpitäjällä. Tässä on vähän samanlainen käsitys kuin pääministeri muutama päivä sitten sanoi, että meillä Suomessa perustaso on kunnat ja sitten toisaalta valtio, ja hän ei halunnut antaa arvoa välitasolle ollenkaan. Minä itse näen tässä hiukan samanlaista, että pitäisi kuitenkin olla ylläpitäjien ja opetusministeriön välissä tietynlainen alueellista ohjausta antava elin.

Ed. Gustafsson sanoi myös, että ei ole edellytyksiä tämän lain hylkäämiselle. Jos ed. Gustafsson lukee tämän vastalauseen tarkasti läpi ja mitä vastalauseen lopussa on, niin kyllä minun mielestäni tässä on olemassa edellytykset hylkäysesitykselle. Meidän vastalauseessamme sanotaan, että tämä laki laitettaisiin uudelleen valmisteltavaksi ja käsiteltäisiin sitten kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Näillä pohjin kannatan myös minä ed. Korteniemen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Olen yleensä yrittänyt vain kuunnella sivistysvaliokunnan jäsenten asiantuntevia puheenvuoroja. Arvostan teitä hyvin suuresti. Nyt kuitenkin kun tänään on puhuttu paljon toisaalta sääntelyn keventämisestä koulutuksen ohjauksessa ja markkinaohjauksen tulosta tilalle, haluaisin maallikkonakin tuoda esille näkökulman, joka minusta näissä puheenvuoroissa ei ehkä riittävästi ole korostunut.

Markkinaohjauskoulutuksessa ei viime kädessä minun mielestäni ole elinkeinoelämän eikä yritysten eikä välttämättä edes maakuntaliittojen ohjausta. Viime kädessä markkinaohjauksen tulee mielestäni olla opiskelijoiden valintoihin perustuvaa ohjausta. Opiskelijat hakeutuvat niihin oppilaitoksiin, joilla he katsovat olevan parhaat mahdollisuudet heidän tarpeidensa tyydyttämiseen ja heidän tulevaisuudestaan vastaamiseen. He ovat hyvin tietoisia eri oppilaitosten ns. kilpailukyvyistä ja heillä on tieto siitä, minkä oppilaitosten antamat todistukset ovat työmarkkinoilla kovimpia suosituksia.

Itsenäinen oikeus valintojen tekoon, oman opiskelualansa valintaan täytyy oppilaalla olla, ja minusta sen pitää olla se lähtökohta, joka tässä markkinaohjauksessa toimii. Tämä oppilaan valinta ei voi olla alisteinen sen paremmin maakunnan herrojen kuin yritystenkään ehdoille. Jos tätä periaatetta kunnioitetaan, niin sitten tietenkin syntyy resurssien tasapainottamisongelma. Siitä pitää tietysti erilaisilla mekanismeilla pitää huolta.

Puheenvuoroissa korostui kuntien huoli siitä, että heidän resurssinsa eivät riitä koulutuksen ylläpitämiseen tilanteessa, jossa he joutuvat myös maksamaan korvauksia kotikunnan ulkopuolella opiskelevien oppilaiden aiheuttamista kustannuksista. Kuntienisät ovat tavan takaa pahoitelleet ilmiötä ja suorastaan syyllistäneet nuoria siitä, kun he hakeutuvat tulevaisuutensa turvaksi kotikuntansa ulkopuolelle opiskelemaan. Taustalla on takavuosien kunnanisien liioiteltu kunnianhimo, kun he uskoivat, että he pystyisivät kilpailemaan mahdollisimman laajalla, koko palvelun kattavalla koulutusvalikoimalla, ja tarjonnan piti heidän mielestään olla oman kunnan, nykyään kuntayhtymän puitteissa mahdollisimman täydellinen.

Tulevaisuuden tarpeita varten ja resurssien riittävyys turvaamiseksi kuitenkin koulutuksen ylläpitäjien pitää toisaalta pystyä nostamaan koulutuksen laatua ja tarvittaessa kaventamaan valikoimaa. Liian moni ammattikoulu esimer-

kiksi tällä hetkellä tarjoaa koulutusta 1960—1970-luvun laitteilla, jotka työelämä on jo aikoja hyljännyt. Voi vain kuvitella, mikä on koulun oppilaan kilpailukyky, vaikka hän olisi koulunsa hyvin suorittanut.

Itsenäisyyttä nyt saavien koulujen ja niiden ylläpitäjien soisi miettivän sitä, että jos he eivät kykene korkeatasoista tarjontaa mahdollisimman laajalla sektorilla tarjoamaan, mitkä ovat heidän vahvuutensa, heidän suurimmat osaamisalueensa. Kun täällä niin moni käytti hevoshoidajakoulutusta esimerkkinä, niin jatkan mielelläni samasta. Minusta voi olla mahdollista, että maan parasta hevoshoidajakoulutusta annetaan koulussa, jonka omalla alueella ei elä ensimmäistään hevosta. Koulutus voi olla täysipainoista, se voi olla huipputasoa koko valtakunnan tarpeisiin ja oppilaiden tarpeisiin, jotka tähän hakeutuvat. Minusta koulutusta pitää lähteä tarkastelemaan kuitenkin ensi sijassa aina oppilaan tulevaisuudesta, hänen tarpeistaan ja valtakunnan tarpeista lähtien. Sen vuoksi, kun niukkenevista resursseista puhutaan, kunnilla ja koulujen ylläpitäjillä täytyy olla rohkeus myös harrastaa toisaalta luovuutta ja turvata tason nostaminen ja toisaalta karsia sellaisia rönsyjä, jotka osoittautuvat tarpeettomaksi niillä aloilla, joilla he eivät pysty kilpailemaan korkeatasoisempien oppilaitosten kanssa. Kaikkien ei tarvitse tehdä kaikkea.

Minun viestini siis yrittää olla seuraava: Koulutuspaikkoja pitää maassa olla riittävästi, jotta nuorten tulevaisuus turvataan. Alueiden tiukan ohjauksen sijaan painottaisin kuitenkin oppilaiden oikeuksia valintoihin ja koko maan tulevaisuuden tarpeista lähteviä, koko maan elinkeinoelämän tarpeista lähtevien koulutussuuntien rakentamista. Minusta näistä lähtökohdista voidaan turvata tarvittavat resurssit ja myös se, että itsenäinen valinta-oikeus oppilailla säilyy, ja pystytään takaamaan koulutuksessa korkea laatu, jolla me viime kädessä kuitenkin ainoastaan pystymme kilpailemaan.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Nykyinen järjestelmä ei missään tapauksessa ole tuottanut kovin hyvää tulosta, koska meillä on valtava määrä pieniä oppilaitoksia ja hyvin paljon eri puolilla vielä. Se on aika kallista koulutusta ja usein menee hukkaan, kun ei vastaavia työpaikkoja ole. Kyllä subsidiariteettiperiaate eli läheisyysperiaate kuitenkin johtaa hyvään tulokseen siinä, että oppilaitoksessa varmaan parhaiten tiedetään, miten siellä asioita voidaan hoitaa. Kun Suomi on suhteellisen pieni maa, ei meillä siinä

välissä oikeastaan enää tarvita mitään välihallintoa. Nythän läänien määrää vähennetään, ja tällä puolella voi aivan hyvin ajatella, että ministeriö on se, joka vastaa koordinoinnista. Paikallinen tietohan tulee oppilaitoksen kautta. Valtakunnallinen koordinointi on minusta tärkeätä, koska muuten tulee aika paljon hukkakoulutusta.

Kun täällä on vaadittu, että laki pitäisi hylätä ja hoitaa kokonaisuudistuksen yhteydessä, niin tässä voisi todeta, että yleensä on niin, että paras on aina hyvän pahin vihollinen. Eli vaikka kokonaisuudistus varmaan on hyvä ja järkevä, niin siinä on niin paljon työtä, että parasta on kuitenkin pahimmat epäkohdat korjata ensin tässä, joten kannatan lain hyväksymistä.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi ammatillisista oppilaitoksista pitää sisällään monia hyviä periaatteellisia lähtökohtia, joista ehkä kaikkein merkittävin on se, että uudistuksella vaikutetaan nimenomaan siihen, että paikallisten ja alueellisten työvoimatarpeiden huomioon ottaminen tulee paremmin hoidetuksi ja tällä tavalla saadaan aikaan joustavuutta, jolla oppilaitokset vastaavat dynaamisesti työelämän huomispäivän tarpeisiin. Minusta se periaatteellinen ongelma, mikä tällä hetkellä on ammatillisessa koulutuksessa, että me edelleen liian suurelta osin koulutamme nuoriamme eilispäivän työtehtäviin ja ammatteihin, on yksi merkittävimpiä yhteiskunnallisia haasteita. Sen vuoksi ratkaisun löytäminen siihen, että me todella annamme enemmän valtaa paikalliselle tasolle, enemmän valtaa oppilaitoksiin, on kannatettava peruslähtökohta.

Haluaisin kuitenkin erityisesti pysähtyä siihen, että nyt me toteutamme parasta aikaa monia päällekkäisiä uudistuksia, jotka jäävät osittaisiksi. Olen pelkäämässäkin sitä, että nyt tietyllä tavalla ajaudutaan näennäisuudistuksiin ja se alueellinen dynamiikka, joka meidän pitäisi Euroopan unionin jäsenyyden myötä aikaansaada, ei tule toteutumaan. Sen vuoksi haluan viitata nimenomaan alueellisen hallinnon uudistamiseen myös tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä.

Minusta meidän yksi suurimpia ongelmiamme on se, että koulutus on elänyt suomalaisessa yhteiskunnassa omaa elämäänsä, elinkeinoelämä on elänyt omaa elämäänsä ja eri hallinnonalat ovat eläneet omaa elämäänsä. Kuitenkin me olemme, uskon näin, aika lailla yksimielisiä siitä, että olemme tulleet osaamisen yhteiskuntaan, jossa kaiken ydin on se, että me emme pelkästään

kouluta ihmisiä vaan luomme toimintakokonaisuudet, joiden puitteissa me kartutamme sitä osaamispääomaa, henkistä pääomaa, jonka varassa suomalaiset nuoret tulevaisuudessa tulevat menestymään. Tässä mielessä minusta tähän lakiesitykseen liittyy tietyllä tavalla ristiriitainen lähtökohta sen vuoksi, että me annamme toisaalta oppilaitoksille vastuun hyvin pitkälle, mutta kuitenkin valtiojohtoisuus säilyy koko järjestelmän yllä.

Sen vuoksi kysynkin, miksi lakiesitystä valmisteltaessa ei käyty riittävää vuoropuhelua aluehallinnon uudistuksen toteuttamisen kanssa, jolloin tämä sirpaleiseksi jäävä aluehallinnon kokonaisuus olisi saanut sellaiset muodot, joihin luontevasti kytkeytyisi myös ammatillisen koulutuksen koordinaatio. Tätä kautta varmistuttaisiin siitä, että alueelliset kehittämisstrategiat ja ammatillinen koulutus, sen lisäksi yliopistoissa tapahtuva koulutus, ammattikorkeakouluissa tapahtuva koulutus toteutettaisiin näiden alueellisten elinkeinostrategioiden pohjalta.

Minusta tämä on yhteiskunnallisesti merkittävä muutos, joka meidän tulee tiedostaa. Nimitäin tällä hetkellä valitettavan suuri osa maamme koulutuksesta palvelee julkisen sektorin tarpeita. Ehkä ammatillinen opetus perinteisesti suurelta osin vastaa avoimen sektorin tarjoamiin työtilaisuuksiin, työpaikkoihin. Mutta se, miten kokonaisuus saadaan nykyistä paremmin toimimaan yhteen, jää tietyllä tavalla avoimeksi, sanoisin, että vähintäänkin puolitiehen. Tämä on varmasti perussy, miksi me keskustan piirissä olemme näkemässä lakiesityksen osalta puutteita. Siksi toivoisinkin, että tähän kokonaisuuteen kahdelta suunnalta, toisaalta alueellisen hallinnon uudistamisen näkökulmasta ja toisaalta ammatillisen koulutuksen kokonaiskoordinaation osalta, löydetäisiin sellaiset ratkaisut, jotka tukevat toinen toisiaan.

Haluun vielä palata siihen lähtökohtaan, että on erittäin vaikea nähdä sitä, että alueellinen dynamiikka voitaisiin koordinoida Helsingistä käsin, varsinkin nyt kun EU-ohjelmaperusteinen kehittäminen käytännössä merkitsee sitä, että yhä suuremmalta osin myös ammatillisen koulutuksen voimavarat tulevat EU-ohjelmista. Jos ei tässä vielä täysipainoisesti olla, kuitenkin näen, että se on selkeä tulevaisuuden kehityslinja, johon meidän pitäisi päästä paljon nykyistä paremmin käsiksi, ja vielä niin, että ohjelmia ei tehdä hallintoa varten, vaan ne tehdään paikallista ja alueellista elinkeinoelämää varten.

Vaikkakin ed. Tiuri totesi, että meillä on pieni

maa, minusta on tärkeä muistaa se, että Suomi on Euroopan viidenneksi suurin maa pinta-alaltaan. Väkimäärältä me olemme yksi Euroopan pienimpiä maita. Tämä merkitsee sitä, että esimerkiksi elinkeinoelämän kehittämisen näkökulmasta alueelliset erilaisuudet ovat tosiasioita, ne ydinosaamiset, joiden varassa eri puolilla maata menestytään. Varsinkin kun me joudumme entistä enemmän markkinoilta ansaitsemaan oman toimeentulomme, se johtaa siihen, että tietyt ydinosaamisalueet tulevat myös jakaantumaan entistä vahvemmin alueittain. Näiden ydinosaamisalueiden kehittämiselle ja kehittämiselle meidän pitäisi pystyä turvaamaan täysipainoinen lähtökohta.

Tämän vuoksi toivoisin, että monilta perusteiltaan hyvää lakiesitystä olisi voitu vielä alueellisen koordinaation osalta lähestyä toisella tavalla.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä lakiehdotuksessa ja siitä käydyssä keskustelussa on oikeastaan kolme eri ulottuvuutta. Ensinnäkin on kysymys itse säätelyjärjestelmästä yksittäisen koulutuksen ylläpitäjän kannalta, sitten on kysymys alueellisesta koordinaatiosta ja kolmanneksi on aikatauluasia. Näistä kolmesta asiasta haluaisin muutaman sanan tähän keskusteluun todeta.

Ensinnäkin säätelyjärjestelmästä yksittäisen ammatillisen koulutuksen ylläpitäjän, tänä päivänä lähinnä monialaisen kuntayhtymän kannalta. Minusta on selvää, että päätösvaltaa koulutusalojen sisällä koulutuslinjojen valinnasta ja myös oppilasmäärästä on syytä siirtää ministeriöstä laaja-alaisille kuntayhtymille, jotka kykenevät ottamaan työelämän ja alueen elinkeinoelämän tarpeet huomioon varmasti paljon paremmin kuin nykyinen hyvin yksityinen linja-kohtainen sääntely.

Täällä on puhuttu paljon lääninhallituksen roolista tässä asiassa. Mielestäni lääninhallituksella on ollut todella hyvin merkittävä koordinoiva ja tietoa välittävä rooli. Mutta minusta ei nyt pitäisi myöskään liioitella sitä asemaa, mikä lääninhallituksilla säätelyjärjestelmässä tähän asti on ollut, koska lääninhallituksestaan eivät ole voineet jakaa koulutuslinjoja millekään oppilaitokselle, vaan ne tänäkin päivänä joudutaan hakemaan opetusministeriöstä, jos halutaan yksittäisen koulutusalan koulutuslinjaa muuttaa. Nyt päätösvalta koulutusalan sisällä koulutuslinjojen valinnasta siirtyy koulutuksen kuntayhtymälle tai ammattikoulu-yhtymän ylläpitäjälle.

Varsin monella kuntayhtymällä tänä päivänä alkaa olla kaikki tässä ehdotetun uuden asetuksen mukaiset koulutusalat. Silloin tietenkään ei opetusministeriöllä tarvitsekaan itse asiassa olla kovin tarkkaa käsitystä kunkin alueen yksityiskohtaisista tarpeista, vaan sen arviointihan jää kuntayhtymän, koulutuksen järjestäjän tehtäväksi.

Mielestäni tämä suunta on aivan oikea. Tietysti ongelmia aiheutuu niitten oppilaitoksien osalta, jotka eivät ole osana laaja-alaista kuntayhtymää. On yksittäisiä oppilaitoksia, yksityisten ylläpitämiä oppilaitoksia tai muita vastaavia. Näissä on ilman muuta eräitä ongelmia, jolloin opetusministeriö tulee vastapuoleksi koulutustehtävän määrittelyssä.

Johtopäätöksenä: Minusta itse menettelytapa yksittäisen ammattikoulutuksen ylläpitäjän osalta tässä lakiehdotuksessa on hyvä.

Toiseksi alueellisesta koordinoinnista. Olin itse jäsenenä koululakiuudistusta miettineessä toimikunnassa. Tätä aluehallinnon kysymystä siellä kyllä mietittiin ja siitä keskusteltiin, mutta minusta toimikunnan osalta tilanne oli vähän ongelmallinen, koska, niin kuin tiedetään, tilanne on auki sen osalta, mikä taho oikeastaan koulutuksen alueellista koordinaatiota valtion puolelta tai ylipäätään tulisi hoitamaan. Ed. Ranta-Muotio minusta käytti erittäin hyvän puheenvuoron siitä, että maakunnan liitot itse asiassa olisivat nykytilanteessa kaikkein parhaat koordinoimaan ammatillisen koulutuksen yhteistyötä omalla alueellaan. Maakunnan liitot tekevät alueelliset kehittämissuunnitelmat ja elinkeinon kehittämissuunnitelmat omalla alueellaan, ja ammatillinen koulutus on aivan olennainen osa uuden yritystoiminnan ja uusien työpaikkojen luomista kullakin alueella.

Tietysti olisi ollut ehkä järkevää, että keskustan vastalauseessa sitten olisi vaikka ehdotettu joku muutosesitys tästä näkökulmasta, että lakiin olisi lisätty maakunnan liittojen rooli, mutta toisaalta tämä koordinaatiohan voidaan toteuttaa myös vapaaehtoisesti. Kun ammatilliset koulut ovat tänä päivänä pääosin kuntien ylläpitämiä, maakunnan liitot ovat kuntien perustamia, mikseivät sitten maakunnan liitot jatkossaan lähtisi ihan vapaaehtoisesti omalla toiminnallaan perustamaan sellaisia koulutuksen koordinaatio- tai neuvotteluryhmiä, joita tässä on perätty? Mielestäni se on täysin mahdollista, eikä siihen välttämättä mitään lakipykälää tarvita. Tietysti aina pykälä, jos se tässä säädettäisiin, vahvistaisi asiaa ja tekisi käytännöt eri

puolilla maata samanlaisiksi, mutta jos tätä säätelyn purkua ei toteuteta sillä tavalla, niin kuin lakiehdotuksessa ehdotetaan, ei silloin myöskään maakunnan liitoille jää yhtään mitään koordinoitavaa, koska päätösvalta näistä koulutuslinjoista säilyy silloin opetusministeriöllä, jos pysytään vanhassa järjestelmässä, joka meillä nyt on voimassa.

Kolmanneksi aikataulusta. Olen itsekin vähän ihmetellyt, minkä takia tämä lakiesitys on tuotu tänne irrallaan koululainsäädännön kokonaisuudistuksesta, varsinkin kun sen on esitetty tulevan voimaan vasta vuonna 1998. Silloinhan pitäisi itse asiassa tulla voimaan myös varsinaisen koululainsäädännön kokonaisuudistuksen. Tämä on minulle tosiaan erittäin epäselvää, enkä ymmärrä, mitä hyötyä lain hyväksymisestä nyt tällä kertaa on. Itse asiassa ei siitä ole paljonhaittaakaan, koska se joudutaan kuitenkin uudelleen käsittelemään varmaan ensi syksynä koulutuksen kokonaisuudistuksen yhteydessä. Siinä mielessä tämä ehdotus on mielestäni aikataulullisesti aika erikoinen.

Jos nyt tämä jostakin syystä pitää hylätä, en oikein keksi muuta syytä kuin aikataulusyyn. Sisällölliseltä kannalta minun mielestäni tässä ei ole hylkäämisen tarvetta.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on parissakin eri puheenvuorossa sivuttu hevosenhoitajien koulutusta. En malta olla puuttumatta aiheeseen, koska olen itse toiminut useamman vuoden kyseiseen ammattiin kouluttavan Ypäjän Hevosopisto Oy:n hallinnossa. Meillä on 150 oppilaspaikkaa ja se toimii osakeyhtiöpohjaisena. Siellä on myös opetusministeriö osakekehenomistajana.

Se, että on löydetty tällainen uusi toimiva malli erityisammattiin kouluttamista varten, on ollut hyvä ratkaisu. Me voimme valita sinne oikeat oppilaat eli alalle soveltuvat oppilaat, jotka myös sitten sataprosenttisesti hakeutuvat koulutustaan vastaavaan työpaikkaan. Tulokset ovat olleet erittäin hyvät.

Se, mikä tällaisessa uudistuksessa pitäisi aina ottaa huomioon, on se, että kustannukset ovat kuitenkin olemassa oppilaspaikkaa kohti, ja nimenomaan se, että valtion ja kuntien osuus tulee kuitenkin säilyttää sillä tasolla, että ei oppilaitoksen ylläpitäminen mene mahdottomaksi. Mutta kyllä meillä aika paljon hyvääkin on saatu aikaan tällä sektorilla. Nimenomaan opetusministeri Heinonen on ollut tässä hyvin rakentava. Hän on kyennyt sorvaamaan ohjeistuksia niin,

että tämän oppilaitoksen toimintaedellytykset ovat olleet hyvät.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Ed. Isohookana-Asunmaa hetki siten spekuloi sillä, miksi lain voimaantumisen aikataulu on siirretty, ja se spekulointi jäi ikään kuin ilmaan. Samaten ed. Vehviläinen kiinnitti tähän asiaan huomiota ja nyt viimeksi ed. Aula. Koska tämä asia on niin tärkeä, haluan sen kansanedustajille ja myös eduskunnan pöytäkirjaan todeta.

Niin kuin käyty keskustelu on osoittanut, tämä on koulutuspoliittisesti erittäin merkittävä uudistus, joka vaatii oppilaitosten suuntaan paljon myös yhteydenottoja ja valmistelevia toimenpiteitä. Ennen tämän lain voimaantuloa täytyy ryhtyä eräisiin toimenpiteisiin. Aikataulun siirtymisen perusteluina on todettu sivistysvaliokunnalle muun muassa se, että oppilaitosten koulutustehtävien tarkistus lakimuutosesityksen mukaisesti edellyttää ylläpitäjien ja opetusministeriön välisiä neuvotteluja, jotka nyt, kun laki hyväksytään, käynnistetään syksyllä, ja se vaatii riittävästi aikaa.

Myös valtakunnallinen yhteisvalinta-aikataulu ja ylläpitäjien aloituspaikkapäätösten vaatima aika huomioon ottaen ei tätä määrällistä säätelyä ole mahdollista ottaa käyttöön alkuperäisen esityksen mukaisesti 1.8.97.

Opetusministeriö on meille painottanut, ja se tuli myös asiantuntijakuulemisen yhteydessä vahvasti esille, lakiesityksen kiireellistä käsitteilyä. Johtuen laajoista neuvotteluista ja keskusteluista oppilaitosten suuntaan tätä ei ole mielekästä yhdistää koululainsäädännön kokonaisuudistukseen. Sitä paitsi, kun myös itse tiedän kokonaisuudistuksen laajuuden ja muun, ei ole mitään takeita siitä, että se edes etenee siinä ihanneaikataulussa, kuin nyt kuvitellaan. Se tulee vaatimaan niin perusteellisen käsittelyn, etten minä ainakaan lupaa mitään eksaktia ajankohtaa, milloin se saadaan täältä eduskunnasta ulos, kun se tänne joskus ensi syksynä saadaankin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Korteniemi ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Andersson J., Anttila U., Apukka, Aula, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Filatov, Gustafsson, Hassi, Hellberg, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jansson, Joenpalo, Juurola, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kallio, Kallis, Kanerva, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuoppa, Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahela, Laitinen, Lax, Leppänen P., Lindén, Luchtanen, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mölsä, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Olin, Paasio, Partanen, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rimmi, Rinne, Rosendahl, Räsänen, Salolainen, Savela, Seppänen, Skinnari, Smeds, Tarkka, Tennilä, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen, Uotila, Viitamies, Viitanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskiewicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Kankaaniemi, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Koski M., Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Pekkarinen, Ranta-Muotio, Ryhänen, Saari, Salo, Suhola, Takkula, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vistbacka, Vuorensola ja Väistö.

"Tyhjää" äänestää ed. Virtanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Alho, Andersson C., Anttila S-L., Aura, Backman, Dromberg, Elo,

Enestam, Halonen, Heinonen, Helle, Huttu-Juntunen, Häkämies, Ihamäki, Jaakonsaari, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kantalainen, Kemppainen, Korkea-oja, Korteniemi, Koskinen Johannes, Kääriäinen, Lamminen, Lapintie, Leppänen J., Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Löf, Mönkäre, Niinistö, Norrback, Nurmi, Ojala R., Paasilinna, Pehkonen, Peltomo, Pesälä, Pohjola M., Rauramo, Rehn, Roos, Saapunki, Saarinen, Sasi, Siimes, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tuomioja, Törnqvist, Vehkaoja, Vihriälä ja Viljamaa.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 60. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 69/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus ja talousvaliokunnan mietinnössä ehdotettu toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 86/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S a a r i: Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä todeta edes eduskunnan pöytäkirjoihin kolmannessakin käsittelyssä se, mitä aikaisemmissa käsittelyissä on selkeästi tullut esiin kuljetustukilain muutoksen osalta, eli että se on selkeä heikennys erityisesti Väli-Suomen yritysten toimintaedellytyksiin. Se on toki markkamääräisesti kohtalaisen pieni. Sillä arvioidaan saatavan noin 24 miljoonan markan säästöt valtion menoihin. Kuitenkin minusta tämä on tyypillinen esimerkki säästolaista, joka ei aiheuta todellista säästöä, ehkä pikemminkin päinvastoin. Tämä nimittäin on yksi toimi niissä heikennyksissä, jotka ovat jo käynnistäneet Väli-Suomen lääneissä muuttoliikkeen, joka on kääntänyt oikeastaan kaikkien Väli-Suomen läänien väestökehityksen negatiiviseksi. Vauhdittaessaan muuttoliikettä ja väestökehitystä tällainen lain muutos todennäköisesti aiheuttaa toisaalla valtiolle suurempia menoläisyyksiä kuin mitä saadaan säästettyä valtion menoja.

Toisessa käsittelyssä me hävisimme muutosesityksemme, jolla lain sisältö useitten pykälien osalta olisi säilytetty entisellään. Nyt kolmannessa käsittelyssä on kuitenkin todettava, että kun voimassa olevan kuljetustukilain voimassaoloaika päättyy kuluvan vuoden loppuun, emme voi tätä lakia esittää hylättäväksi siksi, että tämä kuitenkin on parempi kuin ei mitään, ehkä hitusen parempi, mutta tulkoon mainituksi vielä tässäkin yhteydessä, että selkeä heikennys. Tämä on säästölaki, jolla todennäköisesti kuitenkin lisää valtion menoja.

Ed. T e n n i l ä: Rouva puhemies! Kuljetustuki on ollut ehdottomasti osa parasta aluepolitiikkaa. Se on edistänyt sitä, että yritykset ovat voineet sijoittua sinne, missä on raaka-aineita ja työvoimaa, eli eri puolille maata. Kuljetustukea on huononnettu jo useamman vuoden ajan. Kysymys on ollut säästötoimista, jotka on tähän kuljetustukeen kohdistettu.

Nyt tulee sitten uusi heikennys. Tässä laissa on kolme erilaista heikennystä yhtä aikaa sisällä. Alue, jolla tukea saa, supistuu merkittävästi. Ihmettelenkin niitä kansanedustajia, jotka ovat olleet kovin vaisuja sen osalta, että heidän oma alueensa putoaa kokonaan pois. Toisaalta tuet-

tavien kuljetettavien tavaroiden luettelo supistuu, ja kolmanneksi, jo aiemmin alennetut prosentit myös pohjoisessa jäävät voimaan.

Tämä on viime kädessä jälleen uusi säästölaki, eli kuljetustuen määräksi muodostuu ensi vuonna arvion mukaan vain 24 miljoonaa markkaa. Vielä viitisen vuotta sitten puhuttiin 200 miljoonan markan tasosta, eli tämä pienenee kuin pyy maailmanlopun edellä. Nyt, kun alue vedetään näin pieneksi, seuraava askel on se, että se lopetetaan kokonaan vedoten siihen, että alue on näin pieni.

Tämän homman käsittely meni todella niin kuin meni nyt sitten. Minä kuitenkin toivon ja odotan eduskunnalta sitä, että aluepolitiikkaa arvostetaan. Muuten käy niin, että tuotantotoiminta keskittyy vain maan eteläosiin, joissa markkinat ovat isoimmat. Siitä seuraa muuttoliikettä, joka ei ole onneksi kenellekään.

Ed. V i s t b a c k a: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä todetaan, että tällä lailla nyt saadaan nimenomaan kuljetustukijärjestelmä vastaamaan EU:n valtiontukiperiaatteita. Tämä on tietysti mielenkiintoinen ja hyvä asia valtiovarainministeriön edustajille silloin, kun tätä lakia on lähdetty viemään eteenpäin. Eniten hämmästyttää se, minkä johdosta Suomessa aina etukäteen lähdetään noudattamaan EU:n säännöksiä ja toiveita, kun taas toisaalta Ruotsissa, joka periaatteessa on samassa kilpailutilanteessa Suomen kanssa, voidaan pitää yllä kuljetustukijärjestelmää, joka on huomattavasti parempi kuin se, joka Suomessa tänä vuonna on voimassa eli nykyisin voimassa olevan lain aikana. Tämän mukaisesti tietysti on helppo perustella lakiesitystä, vaikka kyseessä on selvä säästölaki, mutta nyt voidaan panna se EU:n piikkiin.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ihan selvennyksenä ed. Vistbackan puheenvuoroon toteaisin, että lain muutostahan perusteellaan EU:lla, mutta minä näen, että tämä on puhdas säästölaki. EU:lla voi perustella sitä tai tätä tai olla perustelematta, mutta nyt on haettu perusteeksi EU. Joissakin neuvotteluissa on varmasti ollut puhetta tämän tyypisestä alueen supistamisesta, mutta pakkoko meidän on olla nyt niitä luokan kuuliaisimpia oppilaita kaikessa? Ruotsi tulee käyttämään tänä vuonna 200 miljoonaa kruunua kuljetustukeen. Meillä summa on nyt 48 miljoonaa ja se putoaa ensi vuonna 24 miljoonaan, eli tällä ei ole kohta enää yhtään mitään merkitystä. Tässä EU:n käyttämi-

nen on vain sellainen kapula, jolla säästöpolitiikkaa viedään läpi.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Saari puheen-vuorossaan sanoessaan, että lakiehdotuksen mukainen kuljetustuki on parempi kuin ei mitään. Minulla oli ainakin sellainen pelko, että kuljetustukilakia ei olisi ollenkaan jatkettu.

Lapin kannalta tässä on myönteistä se, että nyt otetaan myös kuorma-autoliikenne mukaan, koska tähän saakka se ei ole siellä mukana ollut ja Lapissa rautateitä riittää vain Rovaniemelle, Kemijärvelle ja Kolariin, eli tässä suhteessa on myös parannusta saatu aikaiseksi, samoin myös satamaliikenteen mukaan tuomisessa.

Olen sitä mieltä, että jatkossa olisi välttämätöntä kehittää kuljetustukea samaan suuntaan kuin Ruotsissa, koska aika monessa asiassa Suomi ja Ruotsi ovat kuitenkin samoilla markkinoilla kilpailemassa ja tässä kysymyksessä suomalaiset ovat heikommassa asemassa, koska kuljetustuki on Suomessa huonompi kuin Ruotsissa.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys murentaa merkittäväällä tavalla aluepolitiikan tehoa. Meillä Suomessahan alueellinen kuljetustuki on toiminut erinomaisena välineenä alueellisessa kehittämis-työssä. Tämän vuoksi järjestelmän ylläpito, jota nyt perustellaan EU-syillä, on mielestäni välttämätöntä myös jatkossa. Tarkoituksenaan on ollut ja tulee olla, että tämän tyyppisillä toimenpiteillä, joita kuljetustuki edustaa parhaimmillaan, korvataan niitä ylimääräisiä kustannuksia, joita sijainnista ja pitkistä välimatkoista aiheutuu. Tässä ei siis ole kyse mistään kilpailua vääristävästä toimintamuodosta vaan kilpailuedellytyksiä tasoitavasta toimenpiteestä. Siitä syystä meillä Suomessa mielestäni tarvitaan jatkossakin kuljetustukijärjestelmää. Sitä on kehitettävä edelleen, ja minusta on selkeästi Suomen toimitava myös EU:ssa niin, että meillä kuljetustukijärjestelmän edellytykset säilyvät.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Eilen ed. Huotari kertoi esimerkinomaisesti kymmenestä Suomen kunnasta, joissa työttömyysaste oli yli 30 prosenttia. Kun mietitään, miten työttömyydestä kärsivissä kunnissa voitaisiin työllisyyttä kehittää, ainoan mahdollisuuden tarjoavat pk-yritykset. Mitään muuta mahdollisuutta tuntuvaan työllisyyden parantamiseen ei ole olemassa. Kuljetustuen heikennys vaarantaa hyvin

vaarallisella tavalla tätä tavoitetta. Pk-yritykset ovat hyötynneet tästä tai saaneet tasoitusta kuljetustuesta. Se on ollut niille hyvin merkittävä, ja nyt säästö kolahtaa todella pahalla tavalla ja pahaan aikaan.

Olin vuosi sitten eräässä seminaarissa, jossa oli kaikkien puolueitten edustajia ja jossa me yksituumaisesti lupasimme kuljetustuen säilymistä vastaisuudessaakin. Nyt nämä lupaukset on tässä esityksessä jälleen kerran unohdettu.

Tämä laki on johdonmukainen hallituksen aluepoliittiselle linjalle, jolle on ominaista aluepolitiikan väheksyminen ja sanoisin jopa vihamielisyys. Sellaisena tämä on hyvin johdonmukainen mutta vahingollinen.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Nykyisin keskusteluissa hyvin hanakasti kaikilta poliittisilta tahoilta esitetään, että yritystukia pitäisi karsia, ja puhutaan niiden vahingollisuudesta. Käytännössä, kun jokin yritystuki on esillä, sitä hyvin herkästi vastustetaan niin kuin nyt. Puh-taimmillaan kuljetustuki on yritystukea, yksi erittäin pieni osa eikä varmaan kaikkein pahin osa, mutta kuuluu siihen luokkaan.

Aluepoliittinen näkökulma on tietenkin myös esillä niin kuin lähes kaikessa yritystuessa muodossa tai toisessa. Aluepolitiikkaakin tietenkin jossakin määrin tarvitaan, mutta siihen puhtaasti aluepoliittisia keinoja on varmasti huomattavasti tehokkaampia ja julkiselle vallalle sopivampia kuin yritysten kuljetustoiminnan tukeminen.

EU ei ole tähän syynä, eikä sinänsä EU välttämättä kovin pitkälle sanele tätäkään muutosta. Valitettavasti EU on yhdeltä osaltaan valtava tukiviidakko. Siinä mielessä EU:n avulla emme pääse tuista eroon vaan päinvastoin joudumme EU:hun maksamaan erittäin suuria verorahoja, jotta niistä pienen osan saamme takaisin, ja kuvittelemme, että jotenkin EU tuo meille rahaa, kun kysymys on siitä, että osan omista rahoistamme saamme takaisin.

Tietenkin yritystuet ja muut olisivat erinomaisia, jos olisi jokin taivaallinen kassa, josta rahat otetaan. Valitettavasti rahat kerätään pienituloisilta, työttömiltä ja sairailta ihmisiltä kaiken muun ohella. Pakolla valtiovalta ottaa, jotta se voi muun muassa maksaa yritysten alueellisia tukia. Minusta pitäisi tämänkin muistaa. Sinänsä-hän kuljetustuista, vaikka niillä on hyviä tarkoituksia ja varmasti osittain hyvin terveessäkin mitassa ne auttavat Pohjois-Suomen yrityksiä, myös käytännössä on kilpailuhaittoja. Aikaisemman ammattini puitteissa on lukuisia ta-

pauksia, joihin törmäsin, ja suoranaisia väärinkäytöksiä. Niitähän kiistatta kaikkeen yhteiskunnan yrityksille antamaan rahaan aina liittyy ja välttämättä kuljetustukeen ehkei sen enempää kuin muuhunkaan, mutta itse tunnen tämän alan asioita parhaiten.

Kansantaloudellisestikin monta kertaa kuljetukset lisäävät sellaisia kuljetuksia, jotka eivät ole kansantaloudellisesti perusteltavissa eivätkä muutenkaan hyödyllisiä. Esimerkiksi Etelä-Suomesta, jostakin Nesteen jalostamolta kuljetetaan vaarallisia tai lähes vaarallisia kemikaaleja Pohjois-Suomeen muovitehtaaseen, jossa niistä valmistetaan tuotteita, ja sitten ne kuljetetaan tänne Etelä-Suomeen takaisin. Tämähän ei ole millään tavalla järkevää, eikä tätä tietenkään tehtäisi, mutta kuljetustuki edesauttaa tällaista toimintaa.

Myös, jos puhutaan, että yhteiskunnassa on tarpeetonta liikennettä tai tarpeetonta kuljetusta, tietysti tällainen tukimuoto sitä voi myös lisätä ja käytännössä jossakin määrin lisää, mikä ei kansantaloudellisesti tietysti ole edullista.

Kaiken kaikkiaan tietenkin olisi parempi, kun kuljetustuesta ja vastaavista muista yritystuista luovuttaisiin ja sen sijaan yhteiskunta keskittyisi luomaan edellytyksiä kansalaisten elämälle ja yritystoiminnalle joka osassa Suomea. On selvää, että aluepolitiikan puitteissa pitää harvaan-asutulla seudulla olla hyvät tiet ja hyvät liikenneyhteydet, vaikka siellä on pienempi liikenne eivätkä sinänsä liikenneyhteydet ole siellä niin tarpeellisia ja kannattavia, jos niitä tehokkuudella lasketaan. Mutta ei varmastikaan ole missään yhteiskunnassa tervettä se, että yksityisten yritysten kaupallisia kuljetuksia tuetaan suoraan rah-

teja maksamalla, kun se tapahtuu verorahoilla ja kun siihen kiistatta aina hyvienkin seurausten lisäksi liittyy kaikenlaista markkinoita vääristävää toimintaa.

Vaikka kuljetustuella tai muilla vastaavilla yritystuilla tietenkin saadaan myös myönteisiä tuloksia, väitän, että siinä sivussa saadaan niin paljon vahingollisia tuloksia, että lopputulos tästä jää monta kertaa miinusmerkkiseksi.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuisman puheenvuorosta heräsivät seuraavanlaiset ajatukset.

Mielestäni yritystuista kuljetustuki on kuitenkin kaikkein vähiten väärinkäytettävä, koska se perustuu siihen, että voidaan hyvin täsmällisesti ja tarkkaan mitata, miten sitä annetaan, eli kilometrit ovat täysin todistettavasti mitattavissa. Minusta se, että tuki on kuitenkin harkinnanvaraista, poistaa myös monia väärinkäytön mahdollisuuksia.

Siitä puolestaan, mitä ed. Kuisma sanoi muovin tuottamisesta jossakin pohjoisessa ja kuskamisesta jonnekin, me voimme olla vaikka mitä mieltä. Minusta sitä ei pitäisi tuottaa missään. Mutta onko nyt Lappi erityinen paikka, että siellä ei voitaisi muovina tuottaa sen kummemmin kuin täällä etelässä?

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 18. Valtioneuvoston kyselytunti on tänään kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 13.59.